

Barn påverkas av sin miljö

En kvalitativ studie om socialsekreterares erfarenhet av att bemöta barn som bevittnat våld

Nora Ali

Rawan Aqar

Examensarbete i socialt arbete
61-90 hp
Socionomprogrammet
Januari 2025

Malmö universitet
Hälsa och samhälle
205 06 Malmö

Förord

I detta examensarbete har vi valt att skriva om ett ämne som ofta glöms bort. Det skrivs mycket om barn som utsätts för våld och vilka effekter det har. Däremot kände vi att det fanns ett behov av att uppmärksamma barnen som behöver bevittna våld i nära relationer. Barnfridsbrott infördes 1 juli 2021, därav ville vi se vilka effekter den nya lagen har haft på de socialarbetare som arbetar med denna målgrupp.

Vi vill lyfta fram socialsekreterares perspektiv på hur barn påverkas av att bevittna våld. Dessutom vill vi belysa vilket stöd barnen kan få, samt de utmaningar socialsekreterare möter i sitt arbete med barn som bevittnar våld i hemmet.

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Tove Samzelius, som gav oss stöd och rådgivning under hela perioden. Hennes förmåga att kunna konstruktivt rådgiva oss har haft stor inverkan på arbetet.

Children are affected by their environment

A qualitative study on social workers experiences of meeting children who have witnessed violence

Nora Ali
Rawan Aqar

Ali, N & Aqar, R. Children are affected by their environment - A qualitative study on social workers experiences of meeting children who have witnessed violence. *Degree project in social work* 15 HP. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of social work, 2024.

Abstract

This study aims to explore the psychosocial effect on children who witness Domestic violence and abuse. The study will further dive into examining how social workers provide support to these children and address the challenges encountered in doing so. Children who are exposed to domestic violence, commonly are prone to long term emotional and behavioral issues. This study, grounded in a qualitative methodological approach, includes interviews with professional social workers alongside a review of previous research and theoretical frameworks that inform their work. The evidence points back to children affected by domestic violence being at a higher risk for developing mental health disorders which may lead to social isolation. Social workers have a great impact dealing with these situations and through interventions such as counseling, safety planning and family focused strategies. The study not only highlights the beneficial view but also the substantial challenges, including insufficient resources, organizational constraints and ethical dilemmas inherited in working with families affected by this violence. This research enhances understanding of how social workers can strengthen their role in protecting and supporting children exposed to domestic violence.

Keywords: Violence, Domestic violence , Abuse, Children, Social worker, Partner violence, Witnessing family violence, impact of violence, violence impact on school

Innehållsförteckning

Förord	2
Abstract	3
Innehållsförteckning	4
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställning	7
1.4 Avgränsning	7
2. Tidigare forskning	7
2.1 Att bevittna våld	8
2.2 Våldets påverkan	8
2.3 Barnets skolgång	10
2.4 Framtida relationer kan komma att skilja sig beroende på kön	11
2.5 Socialarbetarens roll	12
3. Teori	14
3.1 Frontlinjebyråkrater och handlingsutrymme	14
3.2 Utmaningar och fördelar med handlingsutrymmet	15
3.3 Social inlärningsteori	16
4. Metod	19
4.1 Metodval	19
4.2 Semistrukturerade intervjuer	19
4.3 Urval	20
4.4 Tillvägagångssätt	20
4.4.1 Intervjuer	21
4.5 Tematisk analysmetod	21
4.6 Forskningsetiska övervägande	22
4.6.1 Tillämpning i vår studie	23
4.7 Arbetsfördelning	23
5. Resultat/Analys	24
5. Barns beteende	24
Inlärt beteende	25
Anpassat beteende	29
Socialsekreterarens arbete	32
Möjligheter	33
Begränsningar	36
6. Diskussion	41
6.1 Diskussion av studiens resultat	41
6.2 Resultat kopplat till kunskapsläge	44
6.3 Metoddiskussion	44
6.4 Inför framtida forskning	45
5. Referens	46

Bilaga 1	49
Informationsbrev	49
Bilaga 2	50
Intervjuguide	50
Bilaga 3	51
Samtyckesblankett	51

1. Inledning

Att bevittna våld i hemmet som barn kan påverka barnet på många olika sätt och medföra stora konsekvenser som följer med in i senare livet. Detta arbete syftar till att belysa våldets konsekvenser för barn som bevittnar våld och socialarbetarens roll i att stödja och skydda dessa barn. För att kunna komma ifrån bevittnandet av våld och bearbeta de skador som har uppstått, behöver socialtjänsten erbjuda sina insatser. Oftast får socialtjänsten orosanmälningar om att ett barn far illa eller har bevittnat våld. Det blir då socialsekreterarens uppgift att finnas där för barnet och navigera dem så att de får rätt hjälp och insatser. Socialsekreterarna har därför en viktig roll i arbetet med barn som upplever våld.

Inledningsvis problematiseras bevittnandet av våld som barn, vilket ger en förståelse för problematiken. Den tidigare forskningen presenterar de psykiska, sociala och emotionella konsekvenserna för barn som bevittnar våld, vilket bidrar till förståelsen för hur detta kan påverka dem. I den tidigare forskningen finns det även belägg som tyder på att socialarbetare har en stor inverkan på att kunna stödja barn som bevittnar våld. Det teoretiska perspektivet speglar de utmaningar som kan uppkomma inom människobehandlande organisationer och vad som kan orsaka att barnen lär sig ett visst beteende. En beskrivning av tillvägagångssättet ges, och därefter presenteras resultatet och analysen. Slutligen reflekterar skribenterna över arbetets frågeställningar samt vilka slutsatser som kan dras.

1.1 Problemformulering

Den svenska kontexten och tidigare forskning från Sverige

Sverige är en av de 193 medlemsstaterna som har skrivit under FN:s barnkonvention. År 2020 valde Sverige att fastställa barnkonventionen som svensk lag, detta innebär att barnets bästa alltid ska beaktas i frågor som kan påverka barnen. Det finns däremot svårigheter med att tillämpa detta i praxis eftersom barnets bästa är en tolkningsfråga. Barnombudsmannen är en myndighet i Sverige som ansvarar för att förbättra och skydda barns rättigheter och välbefinnande i enlighet med barnkonventionens principer. Barnets bästa innefattar tre aspekter: en juridisk tolkningsprincip, materiella rättigheter och slutligen ett perspektiv som ska leda beslutsfattande inom områden som rör barn. Barnkonventionen består av flera artiklar som belyser barnens rättighet som exempelvis rätten att bli hörd, utveckling, överlevnad, att skyddas från våld, vanvård och övergrepp. Forskning i Sverige har visat att barn löper en ökad risk att utsättas för våld när det förekommer inom hushållet, exempelvis när en förälder utsätter den andra föräldern för våld (Trygged et al., 2024).

År 2014 rekommenderade Socialstyrelsen att uppmärksamma barn som bevittnar våld i hemmet. Flera år senare genomfördes en undersökning som tydde på att omkring 210 000 barn i Sverige lever i hushåll där våld förekommer. Det genomfördes en nationell studie som undersökte 4700 ungdomar mellan åldern 15 och 17. Resultatet av den undersökningen visade att 14 procent hade någon gång bevittnat våld, övergrepp eller hot i familjen (Trygged et al., 2024). Lagen om barnfridsbrott som är reglerad i brottsbalken 4 kap:3§, trädde kraft den 1 juli 2021 i Sverige. Detta gjorde det möjligt att kunna straffa individer som har låtit deras barn bevittna våld, hot eller övergrepp i nära relationer. Socialtjänsten har däremot inte fått tillräckliga resurser för att hantera misstankar om barnfridsbrott, trots att lagen trädde i kraft. Även om lagen finns, är det svårt att få en fällande dom avseende barnfridsbrott. Det

var först år 2023 som ersättning för första gången beviljades till barn som hade bevittnat att deras mamma blivit misshandlad, de fick då samma ersättning som mamman (Trygged et al., 2024).

Socialstyrelsen hävdar att bevittna våld även kan betraktas som en form av våld mot barnet, då våld även kan vara psykiskt. Våldsutsattheten bidrar inte endast med lidande, det påverkar även barnets fysiska och psykiska mående. Dessutom kan våld påverka det sociala livet, exempelvis genom försämrade prestationer i skolan och att barnet kan utveckla ett negativt beteende. Våld förekommer för det mesta i hemmet, vilket kan innebära att det saknas utomstående vittnen. Barn kan i många fall anses vara en svår grupp att arbeta med när det kommer till våld i familjen, på grund av att deras lojalitet ligger hos föräldrarna. Detta gör det svårt att få insyn, och utan insyn är det mycket svårare att tillämpa insatser (Socialstyrelsen: 2023).

Det är sällan som barn vågar berätta om våldet som de bevittnar hemma. Detta kan bero på flera faktorer såsom rädsla, skam- och skuld känslor eller inget förtroende för vuxna. Konsekvensen blir att barnen förblir i ett hushåll där våld förekommer, eftersom professionella inte alltid kan uppmärksamma det. Psykisk våld kan omfatta olika sorters handlingar, exempelvis känslomässigt lidande eller att barnet riskerar att få en negativ utveckling. Föräldrar som brister i hänsyn till barnets behov är en form av psykisk våld, det anses vara försummelse när barnet behöver bevittna exempelvis föräldrarna vara våldsamma. Dessutom anses det vara psykiskt våld när någon hotar att de tänker skada ett djur eller någon närstående (Socialstyrelsen: 2023).

Vissa som har forskat inom detta område har dragit slutsatsen att våld som förekommer hemma är mer skadligt för barnet, än det våld som förekommer utanför hemmet. Det har visat sig vara mer påfrestande för barn att bevittna våld i hemmet eftersom detta kan innebära att en närstående far illa. Den grupp av barn som har behövt bevittna våld hemma löper 15 gånger större risk för att själva utsättas för fysisk våld. Dessutom har det visat sig att barn som har bevittnat våld även löper större risk för att själva utsätta andra individer för våld, särskilt i vuxen ålder (Överlien & Hydén, 2007). Det är viktigt att belysa hur det psykiska våldet kan yttra sig, det är inte endast genom att se våldet som barnen kan fara illa. Det handlar även om när barn hör, ser spår av våld i form av sönderslagna möbler eller bevittna skador på föräldrarna i följd av våldet. Det vill säga att de visuella är bara en del av det, barnen upplever det på flera olika sätt. En förklaring till orsaken att barn som bevittnar våld inte uppmärksammas, kan bero på att de inte blir fysiskt utsatta. Barn kan i hela sin uppväxt behövt leva mitt i våldet och påverkats av det utan att ha direkt blivit fysiskt utsatt. Som tidigare nämnt är det också svårare att få barn att prata med professionella. Att tvingas lyssna och leva i våldet påverkar barnen i en större utsträckning (Överlien & Hydén, 2007).

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka de utmaningar som socialsekreterare stöter på när de arbetar med barn som har bevittnat våld i hemmet. Vidare kommer studien även undersöka vilken hjälp socialarbetare kan erbjuda och hur våldet barnet bevittnar påverkar barnets beteende och känslomässiga utveckling. Studiens syfte ska uppnås genom att besvara nedanstående frågeställningar.

1.3 Frågeställning

- Hur påverkas barn av att bevittna våld i hemmet?
- Vilken stöd ger socialarbetare till barn som bevittnar våld?
- Vilka utmaningar står socialarbetare inför när de stöttar barn som utsätts för våld i hemmet?

1.4 Avgränsning

Denna studie avgränsas till att undersöka sex socialsekreterares upplevelser och erfarenheter av att bemöta barn som bevittnar våld, vilken stöd som erbjuds och utmaningar i arbetet. Studien avgränsas också till barn som bevittnar våld och inte de som fysiskt utsätts för våld.

2. Tidigare forskning

Insamlingen av data för denna studie har genomförts på två sätt, genom intervjuer och tidigare forskning inom ämnet. Den samlade datan om tidigare forskning har hämtats från olika databaser som finns tillgängliga via Malmö universitets biblioteks sida. Exempel på databaser som vi använde oss av är Sociological Abstracts, Psycinfo och SwePub. Utöver databaserna sökte vi även efter litteratur och internetsidor som vi ansåg vara relevanta för vår studie. De sökord vi använde oss av var bland annat “Children witnessing domestic violence”, “witnessing family violence”, “witnessing partner violence”, “Children witnessing intimate partner violence”, “Social worker AND Children AND Violence”, “Social service AND Children AND Violence AND Abuse”, “Children school AND Violence AND Witnessing”. Allt insamlat material skulle vara peer-reviewed eller alternativt skrivet av forskare. Vi valde att inte begränsa oss till något specifikt årtal, eftersom vi ansåg att hur bevittnande av våld påverkar barnet är detsamma över tid, men försökte ändå hålla oss till artiklar skrivna från och med år 2000.

2.1 Att bevittna våld

Det finns olika typer av våld som kan förekomma i ett hushåll och mellan partners. De vanligaste formerna är fysiskt, psykiskt, ekonomiskt och sexuelltvåld. Forskning har visat att barn som bevittnar våld i hemmet kan få psykiska och fysiska besvär. Det kan bland annat reflekteras i deras beteende, attityder och livskvalitet (Stiller, Neubert & Krieg, 2021).

De flesta forskningar kring barns bevittnande av våld hävdar att det är en form av övergrepp som påverkar barnet långt in i vuxen ålder. Det finns olika definitioner om vad som räknas som att uppleva våld. En definition är att barnet befinner sig i våldsamma incidenter mellan föräldrar eller vårdgivare, där barnet ser och observerar den våldsamma interaktionen mellan dem. En annan beskriver att barn kan bevittna våld genom att vara vittne till våldsam interaktion mellan en förälder eller vårdgivare och ett syskon, eller en annan vuxen person, snarare än att bara observera våldsamma händelser mellan föräldrar eller vårdgivare. Ytterligare en definition inkluderar indirekt utsatthet för våld, såsom att höra hot mellan vuxna, ljudet av föremål som kastas eller fysiska slag som hörs från ett annat rum där själva våldet sker. Bevittnande av våld innebär även att ett barn kan se konsekvenser av våldet på den våldsutsatta, det kan både vara fysiska och psykiska tecken (Dodaj, 2020).

2.2 Våldets påverkan

Att som barn bevittna våld mellan föräldrar minskar känslan av trygghet och gör att även barnen blir offer för våldet, eftersom det har långtgående konsekvenser för dem. Barn som bevittnar våld i hemmet löper större risk att utveckla emotionella, beteendemässiga, kognitiva och sociala problem jämfört med barn som inte bevittnar våld, även om barnet i fråga inte själv utsätts för det. Barn betraktas därför som offer, oavsett om de direkt drabbas av våldet eller inte (Stiller, Neubert & Krieg, 2021).

Ett barns beteende kan påverkas negativt av att bevittna våld. Ungefär 97,9 studier som har undersökt barn som bevittnar våld i nära relationer, har visat att barnen uppvisar ett mer externaliserat beteende, som exempelvis aggression, destruktivitet, olydnad och anti-socialt beteende jämför med barn som inte har behövt bevittnat våld i hemmet (Onyskiw, 2003). Forskarna menar att det finns ett tydligt samband mellan problematiska beteenden och barn som har erfarenhet av att bevittna våld. Aggressivt, störande eller till och med kriminellt beteende har koppling till att ett barn kan ha bevittnat våld i hemmet. Dessa barn riskerar att utveckla ett aggressivt och brottsligt beteende som följer med barnet i vuxen ålder, speciellt pojkar (Stiller, Neubert & Krieg, 2021; Dodaj, 2020). Att bevittna våld som barn kan medföra psykiska, fysiska och känslomässiga skador för barnet som kan följa med barnet till vuxenlivet. Dessa skador kan vara posttraumatisk stress, depression eller ångest. Dodaj (2020) beskriver även att dålig självkänsla och kognitiva svårigheter är konsekvenser av bevittnande av våld. De känslomässiga svårigheterna som även kan uppstå hos dessa barn kan leda till ångest och depression. Dessa symptom är vanligare hos flickor än pojkar. De barn som har bevittnat våld i hemmet är mer benägna att hamna i kriminalitet jämfört med barn som inte har fått bevittna våld i hemmet, eftersom de sett liknande mönster i hemmet. Det finns olika sätt att bevittna våld på, barnet kan ha sett våldet med egna ögon, hört det ske, fått det återberättat eller att få se skador orsakat av våldet. Om ett barn är närvarande när våld utövas, anses barnet vara hotat och i fara. Barn kan även känna sig hotade trots att de själva inte befinner sig i det rummet där våldet inträffar (Hamby et al., 2011; Dodaj, 2020; Källström, 2020).

Våldet som barnet bevittnar kan även påverka barnets förmåga att reglera sina känslor. Forskarna förklarar utifrån anknytningsteorin, att barn lär sig att förstå och reglera sina känslor genom familjens sociala och utvecklingsmässiga sammanhang. När våld förekommer i hemmet störs barnets inlärning, vilket leder till svårigheter och förvirring hos barnet kring känsloreglering. Detta resulterar i att barnet har svårt med att hantera stress och stressiga situationer eftersom de inte har haft möjlighet till att lära sig hur man reglerar sina känslor och utveckla beteendestrategier (Stiller, Neubert & Krieg, 2021). Dessa barn utsätts för skrämmande upplevelser, vilket medför större risk att utveckla ett riskfyllt och promiskuöst sexuellt beteende, då de försöker skapa känslomässiga band som saknats i deras hem. Deras syn på våld förändras och våld anses som något mindre allvarligt, detta eftersom barnet utvecklar en relativiserande inställning till det (Stiller, Neubert & Krieg, 2021). Onyskiw (2003) menar att barn som bevittnar våld tenderar även att ha svårt för att lösa problem eftersom deras syn på konflikt skiljer sig från barn som har haft en hälsosam uppväxt. Studier har visat att detta beror på att barnen har ett inlärt beteende som orsakar att de inte riktigt vet hur de ska reagera i kriser. Barnen har lärt sig att ilska och våld är det som uppkommer när problem uppstår och därav har detta påverkat deras syn på konflikter (Onyskiw, 2003). De barn som däremot inte får bevittna våld och har föräldrar som är närvarande och övervakande uppvisar bättre förmåga till känsloreglering, högre livskvalitet och har mer positiva attityder (Stiller, Neubert & Krieg, 2021).

Livskvaliteten hos människor påverkas av flera faktorer, dessa faktorer berör människans omgivning och sociala relationer men även psykiska och fysiska välbefinnande. För barn som växer upp i en hemmiljö där våld förekommer, kan det skapa en känsla av rädsla och oro. Barnet känner sig hotad eftersom barnet inte vet när och om våldet som utförs mot andra i hemmet kan vändas mot dem själva. Av den anledning skapas en känsla av otrygghet hos barnet vilket kan ge konsekvenser för barnets kognitiva beteende och skolgång (Stiller, Neubert & Krieg, 2021). I en studie av Noble-Carr, McArthur och Moore (2017) framkommer det att barn som bevittnar våld känner sig väldigt oroliga och rädda för att själva utsättas för våld eller att situationen ska gå så pass långt att de blir dödade av förövaren. Vidare forskning visar att vissa barn som har upplevt våld kan reagera i ilska och frustration när de stöter på motgångar, istället för att se det ur ett rationellt perspektiv. Andra barn tenderar att reagera med rädsla och oro inför att lösa ett problem som uppstår vilket kan begränsa deras problemlösningsförmåga (Onyskiw, 2003).

De barn som bevittnat våld under sin barndom kan även få en positiv inställning till våld vilket gör dem mer benägna att utöva våld i deras framtida relationer, jämfört med barn som inte bevittnat våld (Dodaj, 2020; Överlien & Hydén, 2007). När en individ har växt upp med våld kan följden bli att det normaliseras, i vissa fall kan barnen som växer upp med våld även bli våldsutövare när de blir vuxna eftersom de inte känner till något annat. Andra barn kan betrakta våldet som en del av kärlek och därav söka sig till destruktiva förhållande i intima relationer. Barnen kan komma att behöva hitta strategier för att handskas med den tuffa tillvaron. När barn inte får hjälp och verktyg för att kunna handskas med sina känslor, kan det resultera i att de vänder sig till substanser som exempelvis droger och alkohol (Willis et al., 2010; Stiller, Neubert & Krieg, 2021; Överlien & Hydén, 2007).

Undersökningar som har gjorts på barnen har även visat att barns fysiska hälsa påverkas negativt genom att de utvecklar olika sorters sjukdomar såsom hjärt-kärlsjukdomar, diabetes och högt blodtryck (Dodaj, 2020). Gemensam nämnare för barn som bevittnar våld i hemmet är att deras kropp signalerar att de är i stress, detta via olika besvär som påverkar måendet. Vissa barn upplever magsmärter, illamående, huvudvärk, sömnsvårigheter och andra kan få kroniska sjukdomar. Detta tyder på att våldet i hemmet inte endast påverkar barnens psykiska mående men även det fysiska (Onyskiw, 2003).

Överlien & Hydén (2007) påpekar att barn som bevittnar våld inte nödvändigtvis behöver påverkas på samma sätt eller ha samma symptom. Hur barnet påverkas beror på faktorer såsom kön, ålder, livssituation, utveckling samt barnets sårbarhet och riskfaktorer. Noble-Carr, McArthur och Moore (2017) menar att hur mycket ett barn förstår beror på barnets ålder, äldre barn har en mer utvecklad förståelse jämfört med de yngre barnen. Utöver de nämnda faktorerna finns det andra aspekter som handlar om vilken typ av våld barnet har bevittnat och i vilken utsträckning. Barnets upplevelser och förståelse av situationen blir avgörande för hur de påverkas. Individuella resurser, såsom stöd till barnet, kan vara en faktor som minskar påverkan och konsekvenser av vålder eller till och med gör att barnet inte påverkas alls (Broberg et al., 2011). Vissa påverkas endast i liten utsträckning, medan andra drabbas mer allvarligt. Det finns fem olika typer av konsekvenser som kan identifieras hos dessa barn. Den första är barn med lindrig ångest och medelmåttig självkänsla, dessa barn anses ha måttliga problem. Den andra typen är barn med god självkänsla men lindriga problem. Den tredje är barn med rimlig självkänsla och lindrig ångest, men allvarliga beteendessvårigheter. Fjärde gruppen uppvisar låg självkänsla samt

stora emotionella och beteendemässiga problem. Den sista kategorin är barn med hög depression och ångest men mildare beteendeproblem (Dodaj, 2020).

2.3 Barnets skolgång

Barn som bevittnar våld i hemmet löper större risk för att utöva våld och andra kränkande beteende i skolan. Barn som blir exponerade för våld tenderar att själva utföra detta mot andra barn. Som tidigare nämnt blir våldet ett inlärt beteende som speglar sig på barnens egna beteende ute i samhället. Studier har visat att traumatiserade barn har upplevt mycket aggression i hemmet som de sedan projicerar över på andra offer eftersom detta blir ett sätt att kanalisera över deras rädsla och oro på andra individer. Orsaken till detta kan vara att andra barn i deras ålder är en enklare måltavla än de vuxna som har traumatiserat dem. Det har visat sig att barn som upplever våld hemma är mer benägna att antingen bli mobbade eller själva utsätta någon annan för mobbning. Hög skolfrånvaro har visat sig vara en förekommande bland barnen som inte mår bra hemma, de underliggande faktorerna till detta kan bero på samspelet i det sociala. Som tidigare nämnt kan vissa barn få det svårare i sociala sammanhang eftersom de kan ha inlärd beteenden som exempelvis aggression, destruktivitet, olydnad och anti-socialt beteende (Stewart et al., 2024; Hamby et al., 2011).

Många barn som bevittnar våld upptäcks i skolan. Våld påverkar barnets beteende, hälsa och mående, vilket i sin tur påverkar barnets skolgång och utbildning. En gemensam nämnare för barn som bevittnar våld är att de kan bli tillbakadragna, lida av ångest, få ett lågt självförtroende och utveckla vissa beteendevårigheter. Hur våldet har påverkat barnen kan visa sig i olika sammanhang i skolan, till exempel på rasterna, där barnet kan bråka med andra kamrater. Man kan även se att barnen tappar koncentrationen under lektionerna, vilket i sin tur leder till sämre prestationer. Det finns även barn som inte känner sig bekväma i skolan eftersom de oroar sig över vad som händer hemma, och därför inte vill gå till skolan. Föräldrarnas beteende och våld i hemmet kan därför påverka barnets skolgång (Byrne & Taylor, 2007). I Noble-Carr, McArthur och Moore (2017) studie intervjuas barn som uttrycker att de inte känner sig trygga i skolan och att de inte kan komma undan våldet. Oavsett vad de gör så följer våldet med dem hela tiden och barnen känner att de inte kan fly ifrån det. De känner sig istället oroliga för vad som händer hemma och vad som kommer att hända när de kommer hem, vilket gör det svårt för dem att hänga med och vara närvarande psykiskt i skolan.

Att bevittna våld påverkar inte bara barnets prestation utan även den känslomässiga och beteendemässiga utvecklingen, vilket visar sig i skolan och påverkar barnets relationer med sina klasskamrater. Barnet tar efter beteendet från sina omsorgspersoner och lär sig hur man ska reglera känslor och handskas med situationer från dem. Såsom barnet behandlas hemma lär det sig att behandla andra. I skolan kan detta visa sig i relationerna barnet har med sina kamrater, där barnet kan ha svårt att komma överens med andra, vara bråkig, ensamt, inte vilja delta i aktiviteter eller vara rädd. För många barn kan skolan vara en trygg plats eftersom de inte behöver bevittna våld där. Barnen känner sig trygga och skyddade, samtidigt som de får möjlighet att socialisera med andra utanför familjen, vilket stärker deras självkänsla och självförtroende. För andra barn är skolan däremot en stressfylld plats där de ständigt oroar sig för att inte prestera bra och för att misslyckas, vilket leder till att de konstant känner sig psykiskt stressade (Byrne & Taylor, 2007).

2.4 Framtida relationer kan komma att skilja sig beroende på kön

Det har visat sig att våld i hemmet kan förstöra det emotionella bandet mellan barn och föräldrar, som sedan påverkar barnens förmåga att skapa hälsosamma relationer som vuxen. När anknytningen till föräldrarna påverkas på grund av aggression och våld, finns det ett samband mellan svartsjuka och rädsla för separation när barnet väl blir vuxen. Forskning har visat att bevittnandet av våld som barn kan få olika utlopp som vuxen beroende på kön. Killar "lär sig" att bli förövare medan flickor "lär sig" att bli offer för våldet. Orsaken till detta beror på att män är i större utsträckning mer emotionellt återhållsamma, medan kvinnor kan agera mer emotionellt reaktivt. Könsskillnader kan ha en effekt mellan att behöva bevittna våld som liten och den emotionella bearbetningen som vuxen. I många fall är det pappan i hushållet som är våldsutövaren medan mamman är offret som behöver stå ut med traumat. Pojkar och flickor kan få olika inlärd beteenden beroende på hur de anknyter sig till sammanhanget. Flickorna kan komma att knyta sig an till mammans agerande av att vara offer, medan pojken blir inlärd att utöva våld mot kvinnor (McKee & Payne, 2014).

2.5 Socialarbetarens roll

Socialtjänsten arbetar aktivt för att ge skydd och stöd för barn i nöd. När man misstänker att ett barn far illa eller bevittnar våld är man skyldig att göra en orosanmälan till socialtjänsten. När socialtjänsten får in orosanmälan görs en bedömning och situationen undersöks. En utredning öppnas om det anses att barnet behöver skydd eller stöd. Beroende på bedömning av riskerna får familjen och barnet den insats som anses lämplig. Insatser som socialtjänsten kan erbjuda barnet är bland annat samtalsstöd, såsom krissamtal eller rådgivning, bostadsstöd, föräldrastöd eller stöd för barnet i skolan. Vid allvarliga bedömningar, där skydd bedöms krävas, kan barnet få ett skyddat boende eller placeras i ett familjehem eller i tillfällig vård. Insatser och hjälp från socialtjänsten kan ske på två sätt, antingen frivilligt enligt socialtjänstlagen (SOL), eller med tvång enligt lagen om vård av unga (LVU), beroende på problemet. En studie visar att den allra vanligaste formen av stöd är rådgivning och samtal, eftersom socialtjänsten i första hand strävar efter att undvika att placera barnen (Trygged et al., 2024).

Att kunna ställa direkta frågor om våld och förmedla att socialtjänsten finns som stöd är en viktig uppgift för socialsekreteraren. Många som utsätts för våld i nära relationer är rädda för att berätta, eftersom de inte vill att informationen ska nå förövaren. Andra känner skam över situationen och vet inte vilken hjälp man kan få. Det är därför viktigt att socialsekreteraren ska vara kapabel till att ställa sådana typer av frågor till offret, för att det är de som hjälper en att identifiera offer för våld i nära relation (Lundberg & Bergmark, 2018).

Lundmark och Bergmark (2018) har bedrivit forskning kring svenska socialarbetare som stöter på våld i nära relationer när de arbetar. Studien som de har skrivit undersöker även hur ofta socialsekreterare frågar kring våldet, samt ifall de känner att socialarbetare har tillräckligt mycket kompetens för att bemöta individer som är våldsutsatta. Resultatet av deras undersökning tyder på att socialsekreterare frekvent stöter på våld i nära relationer, och därav anses detta vara ett samhällsproblem (Lundmark och Bergmark, 2018). Däremot lyfter Kjellgren, Nilsson och Thulin (2017) att förståelsen för våld mot barn har ökat jämfört med tidigare. Även ifall kunskapen har ökat antyder Lundmark och Bergmark (2018) att en stor andel socialsekreterare fortfarande känner att de behöver mer stöd i våldsärenden.

Yrkeserfarenheten visade sig vara en av orsakerna till att socialarbetare hade svårigheter, trots att de stöter på liknande ärenden ganska ofta. Studien belyser att socionomerna inte kände att de hade fått med sig tillräckligt mycket från utbildningen som avser våld i nära relationer, därav blev det svårare för dem att våga ställa öppna frågor kring våldet eftersom de inte kände att de hade kompetensen för att hantera det. De administrativa rutinerna som finns inom verksamheterna gör det svårare att driva arbetet framåt när det avser ärenden inom våld i nära relationer, eftersom det tar tid att följa alla rutiner som finns och samtidigt utreda. Sammanfattningsvis är det viktigt med rätt kompetens och rutiner som gynnar ärenden inom detta område (Lundmark & Bergmark, 2018).

Kjellgren et al. (2017) lyfter upp att det saknas detaljerade rutiner kring barn som behöver utstå fysiskt och psykisk våld. I studien som har bedrivits av forskarna går det att se samband med att barnen som är våldsutsatt oftast återkommer till socialtjänsten när nya incidenter inträffar, det vill säga denna grupp av barn behöver stöd och insatser (Kjellgren et al, 2017). Lundmark och Bergmark (2018) betonar vikten av att flera yrkeserfarna samverkar när det handlar om våldsutsatta barn, eftersom flera komponenter behöver kunna dela med sig av deras syn. Det är komplexa ärenden som kräver att exempelvis skola och socialtjänsten samverkar för att kunna ge rätt insats som uppfyller behoven .

Wörlén och Bergmark (2012) belyser att en central del av socialtjänstens utredningsarbete går ut på att prioritera. Det har visat sig att socialsekreterare aktivt försöker prioritera mellan våldsärenden som avser barn eftersom de behöver även räkna ut hur mycket tid som krävs för utredningarna. Avdalovic och Bryant (2017) betonar att en del socialsekreterare lyfter upp resurserna som bristande särskilt de som avser utbildning, ekonomi och personalförstärkning. Däremot finns det ett annat perspektiv som lyfts upp av Wörlén och Bergmark (2012), skribenterna påstår att prioritering inte endast grundar sig i resursbrist, det finns politiska och administrativa riktlinjer som måste följas. Därav är det krävande att ständigt behöva arbeta sig igenom de givna tidsramarna och budgeten. Det som inte får glömmas bort är att lagstiftningen gör det möjligt för socialarbetare att ha ett stort handlingsutrymme, som däremot behöver användas korrekt i korrelation till klienten.

3. Teori

I följande avsnitt kommer de valda teorierna att presenteras för att därefter kunna sammanväva det med socialsekreterarens synvinkel och hur barn påverkas av att bevittna våld. Författarnas valda teorier är handlingsutrymme och inlärningsteori. Handlingsutrymmet valdes ut på grund av att det sociala arbetet grundar sig i vilka möjligheter som finns i arbetet utifrån lagar och regler som verksamheterna behöver följa. Det är viktigt att kunna förstå vad som ligger bakom insatserna som beviljas och vilka utmaningar som socialtjänsten behöver stötta på utifrån resurserna som finns tillgängliga. Därav är det av stor vikt att analysera orsaken till att beslutet kan skilja sig åt. Inlärningsteori är relevant eftersom den beskriver hur barn kan lära sig vissa beteenden, som kommer från familjerelationerna. Utifrån att studien intresserar sig av vilka effekter som kan komma att påverka barnen som bevittnar våld, är det relevant att kunna analysera hur inlärningen förekommer utifrån Banduras teori.

3.1 Frontlinjebyråkrater och handlingsutrymme

Socialsekreterarens arbete omfattar en rad olika arbetsuppgifter som exempelvis placeringar, hjälpa individer, stärka människan, följa lagar och administration. Som socialarbetare innebär det även att representera en verksamhet/organisation. Det spelar ingen roll om organisationen är ideell, privat eller offentlig, socialarbetare har i de flesta fall direktkontakt med klienten på sin arbetsplats (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008). Michael Lipskys teori om frontlinjebyråkrater analyserar främst arbeten som har direktkontakt med medborgarna, det kan exempelvis vara socialarbetare, polis, lärare och sjukvårdspersonal. Inom dessa arbeten finns det specifika riktlinjer, lagar och policys som de behöver anpassa sig till (Lipsky, 2016). Socialtjänsten är en individfokuserad organisation och därav går det att analysera socialsekreterarens arbete med hjälp av Michael Lipskys teori om frontlinjebyråkrater (Lipsky refererar detta till *street-level bureaucray* när han benämner organisationerna).

Myndighetsutövning kännetecknas av att beslutsfattandet styrs av regelverk och riktlinjer, däremot är arbetet inte styrt på detaljnivå, vilket innebär att socialsekreterare har ett handlingsutrymme. Myndighetsutövande innebär att göra individuella beslut och göra egna bedömningar. Det är viktigt att de beslut som fattas går i linje med verksamhetens regler, men det går oftast att arbeta runt dem med hjälp av handlingsutrymmet. Socialsekreterares bedömningar och beslut har därmed en inverkan på verksamhetens normer och riktlinjer, därför är det viktigt att använda sitt handlingsutrymme korrekt och eftertänkt (Lipsky, 2016). Forskare som delar en liknande uppfattning kring handlingsutrymmet är Lisa Wallander och Anders Molander. De hävdar att yrkesutövare som stöter på medborgaren i tuffa skeden bör kunna tillämpa kunskap och regelverken, men även sitt egna omdöme eftersom alla regler, lagar och tillvägagångssätt inte alltid är anpassningsbara till det verkliga livet. En metafor som de väljer att beskriva handlingsutrymmet med är "hållet i munken". De lagar och riktlinjer som är tillsatta av myndigheter och arbetsgivare representeras av ringen runt munken. Hålet i munken symboliserar det fria utrymmet där beslutsfattaren kan göra sin egen bedömning. Hur stort utrymmet är (hållet i munken) beror på lagarnas och reglernas tydlighet, samt situationen (Wallander & Molander, 2014).

3.2 Utmaningar och fördelar med handlingsutrymmet

Enligt Wallander och Molander är handlingsutrymme en del av människobehandlande organisationer, däremot finns det en del kritik som har lyfts upp av dem i deras forskning. Handlingsutrymmet kan hota rättsstatens principer eftersom arbetarna har möjlighet att göra sina egna bedömningar och beslut. Konsekvensen blir att likabehandling och lagenlighet inte är linjärt i alla beslut eftersom besluten är individuella. Handlingsutrymmet gör det svårare att få insyn i hur besluten fattas generellt och därav får inte alla klienter samma förutsättningar (Wallander & Molander, 2014). Lipsky har en annan synvinkel på handlingsutrymmet, Lipsky håller med om att åtgärder och beslut kan skilja sig från fall till fall även om klienterna befinner sig i samma situation. Klienter kan i många fall reagera uttryckligen hårt mot att ett beslut inte är rättvist eller legitimt. Enligt Lipsky kan "likabehandling" innebära att individerna behöver behandlas olika för att de ska kunna uppnå samma mål. Alla människor har inte samma förutsättningar och kommer inte från samma bakgrund, därför blir det felaktigt att grunda alla sina beslut utan att göra sina egna bedömningar (Lipsky, 2016).

Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) belyser att handlingsutrymmet inte är svart eller vitt, det vill säga att det inte endast är bra eller dåligt däremot är det viktigt inom socialt arbete. Det förekommer oförutsägbara händelser där en behöver kunna vara flexibel och tänka utanför ramarna. Rutiner, bedömningar och ansvaret att fatta beslut är de viktiga aspekterna. Det vill säga handlingsutrymmet baseras inte på regler eller avsaknad av regler, utan vilken möjlighet socialarbetaren har att agera mellan. Det finns flera aspekter som kan komma att påverka handlingsutrymmet, som exempelvis socialarbetarens värderingar och intresse kan vara avgörande för hur handlingsutrymmet kommer användas (Svensson, Johnsson & Laanemets, 2008). I ett möte med en klient kan maktutövandet ske på olika sätt som frontlinjebyråkrat, klientens behov och förutsättningar ska prioriteras samtidigt som organisationen har sina egna regler, samt riktlinjer och budget som ska följas (Lipsky, 2016).

Molander, Grimen och Eriksen (2012) skriver om olika rättigheter som välfärdsstatens behöver utgå ifrån när de hjälper medborgarna. Universella rättigheter refererar dem till rättigheter som inte behöver tolkas och där tillämpningen är enkel. Invånare som uppfyller de enkla och tydliga reglerna som är satt, har rätt till samma sak. Ett exempel är pensionen i Sverige, det är vid 67 år, här finns inte behovet av tolkning eller förvirring. De andra rättigheter som nämns i texten är situationsbaserade rättigheter, här spelar situationen roll, det vill säga en expert måste avgöra om du uppfyller kriterierna för att få insats eller vård. När en patient söker sjukpension behöver en läkare se över ifall kraven är uppfyllda och därefter kan patienten bli berättigad förmåner. Den tredje och sista är behovsbaserade rättigheter som grundar sig insatsen baserat på om individen är berättigad och vad socialarbetaren väljer att göra för bedömning. Inom detta fält är det för det mesta myndighetsutövare som behöver utgå ifrån behovsbaserade rättigheter. Ett exempel är ekonomiskt bistånd, där det både finns krav och behov som behöver uppfyllas innan biståndet kan beviljas. I detta fallet kan bedömningarna skilja sig utifrån de individuella behoven och handlingsutrymmet (Molander, Grimen & Eriksen, 2012). Utmaningarna uppkommer när reglerna och rättigheterna inte är tydliga eftersom alla lagar inte är situationsbaserade, det är då handlingsutrymmet är avgörande. Socialarbetarens egna bedömning är viktig men det behöver användas rätt. Konsekvensen blir att alla klienter inte får samma hjälp eftersom alla socialarbetare använder handlingsutrymmet olika.

Frågan som en del ställer är om handlingsutrymmet verkligen är nödvändigt, eftersom alla bör få samma förutsättningar. Molander, Grimen och Eriksen (2012) skriver att

handlingsutrymmet är avgörande i många fall. Alla människor kommer från olika bakgrunder med olika behov, det går inte att utgå ifrån samma omdömen på alla. Flexibilitet och individualisering är avgörande inom arbeten som avgör människans livsöde. Särskilt när lagarna inte täcker specifika omständigheter blir det ännu viktigare med handlingsutrymmet. Vi kan inte ändra lagarna men vi kan arbeta oss runt dem. Däremot går det att problematisera handlingsutrymmet. *Rule of law* skriver forskarna om i artikeln vilket innebär att rättssäkerheten inte är garanterad eftersom handlingsutrymmet innebär att socialarbetare har möjligheten att tillämpa sin egen bedömning (Molander, Grimen & Eriksen, 2012). Variation i besluten innebär att lika fall samt likabehandling inte kommer att uppstå, snarare är det socialarbetarens egna värderingar och tolkningar av regler som förutsätter besluten som fattas. Vissa kan hävda att besluten inte är demokratiska förankrade eftersom klienter/patienter som har en liknande situation kan få olika beslut och hjälp. Handlingsutrymmet är inte en "fri licens" som ger dig möjlighet att göra precis som du vill. En person som har beslutsfrihet bör också ett ansvar att kunna motivera beslut och även kunna stå till svars. Det är viktigt att kunna förklarar sina beslut med hjälp av underlag som tyder på att beslutet är rätt förankrat (Molander, Grimen & Eriksen, 2012).

3.3 Social inlärningsteori

Inom behavioristisk psykologin finns inlärningsteorin som analyserar inlärning och vilka aspekter som kan påverka inlärningen. Relationen mellan tanke och agerande är det som behaviorismen undersöker. Yttre beteenden och miljön påverkar hur barnen lär sig att handskas med vissa situationer. Detta innebär däremot inte att människan inte föds med vissa beteenden. Majoriteten av responserna som en bär på är inlärdade beteenden från den primära gruppen (Payne 2015). Albert Bandura introducerade inlärningsteorin som huvudsakligen fokuserar på individens sociala beteenden inom sociala sammanhang. Däremot står inte Bandura bakom att endast miljön påverkar människan snarare att individen även påverkar omgivningen (Karlsson 2017).

Barns aggressivitet analyserar inom social inlärning, det anses inte vara något medfött utan ett inlärt beteende. Ett aggressivt beteende behöver inte enbart vara kopplat till våld, utan det kan också vara att en förnedrar och sårar andra. Det som även går att koppla till aggressivitet är sårbarheten, exempelvis att inte kunna visa kärlek eller bekräfta en annan individ. Aggressivitet kan skilja sig beroende på vad som är inlärt hos individen. Aggression i sin grund är känsla av skam, genom att vara utåtagerande mot en annan individ, förstärks självkänslan och skammen förkastas (Karlsson 2017).

Inlärning för barn sker genom att miljön smittar av sig och påverkar barnet. Det är främst den primära gruppen som påverkar barnet, det vill säga familj och nära anhöriga. När det inträffar att barn stöter på ett icke igenkännbart beteende, då börjar barnet att observera och imitera samma beteende när en liknande situation inträffar i framtiden. Detta innebär att observationen är tillräcklig för att ett inlärt beteende ska bildas. Människor väljer att dra sina egna slutsatser och sedan bilda hypoteser över hur ett visst agerande kan ge resultat (ibid). Att försöka efterlikna någon annan persons beteende när man är osäker på hur man ska agera, kallas för att härma. Oftast härmar man eftersom att man vet att ett visst beteende kan ge ett önskvärt resultat. Man härmar därför andra efterlikna dem och uppnå samma resultat (ibid). Barn försöker för det mesta att imitera sin omgivning och särskilt ifall individen anses vara en förebild. Detta gör dem genom att efterlikna deras kläder, språk, beteende, relationer etc. Med hjälp av dessa förmågor kan individen utveckla både betenemässiga och kognitiva förmågor (Parrish, 2012). *Self-efficacy* är ett begrepp som Bandura har implementerat inom

social inlärningsteori, det svenska ordet är självtilltro. *Self-efficacy* analyserar individens egna uppfattning om sin förmåga att kunna klara av saker eller slutföra saker. Bandura hävdar att *Self-efficacy* även inkluderar vilka förväntningar en individ kan ha, hur tror en att detta kommer att lyckas och vilket resultat kommer att genereras. Självkänsla påverkar också uthålligheten, detta innebär att ifall självkänslan är låg har personen inte lätt för att genomföra saker som kan väcka upp känslor. Främmande situationer kan skapa ilska hos någon som inte är uthållig och lärt sig att handskas med känslor på ett hälsosamt sätt (ibid)

Det finns ett omtalat experiment som kallas för bobo-experimentet, som har genomförts av Bandura. I experimentet fanns en stor bobo docka och en vuxen person var väldigt aggressiv och utåtagerande. Den vuxne personen slog och sparkade dockan och det fanns barn som observerade experimentet. Bobo dockan utsattes för våld, utan någon som helst förklaring eller orsak. De barn som bevittnat händelseförloppen slog dockan precis som den vuxna personen och agerade på samma sätt. De utsatte dockan för våld var aggressiva utan någon anledning. De barn som däremot inte hade varit med och observerat detta beteende, slog inte på dockan. De skötte sig väl och agerade inte på samma sätt som de andra barnen. Inlärdd aggression är benämningen för de barnen som uppvisar aggressiva beteenden baserat på att deras omgivning har uppvisat det. Banduras analys kring aggression och barn har varit användbara inom socialt arbete, då det finns barn som antingen blir utsatta eller behöver bevittna våld i nära relationer (Parrish, 2012).

Social inlärningsteori hävdar att vissa situationer och omständigheter kan ha en inverkan på mänskliga beteenden. Detta gör det möjligt för olika yrken som arbetar med barn och unga att få en förståelse för deras beteenden och vad miljön har haft för inverkan på barnet. Med hjälp av denna teorin blir det möjligt för socialarbetare att kunna djupdyka i sina bedömningar och även effektivisera arbetet, eftersom det blir enklare att kunna förstå behoven (ibid).

Människan har inlärningssystem där nya beteendemönster kan skapas genom att observera andras beteenden. En form av inlärning är belönade och bestraffande konsekvenser som kan medfölja en i vissa handlingar. Det förekommer att människan behöver agera i vissa situationer eftersom det är inlärt att handlingar påverkar händelseförloppet. Vissa reaktioner och handlingar kan visa sig vara ineffektiva och andra mer gynnsamma. Differentierad förstärkning är den process som används för att kunna välja de beteendemönster som är gynnsamma, det innebär att individen utforskar och observerar aktiviteterna som förekommer för att kunna avgöra vad som är ineffektivt. En vanlig missuppfattning är att reaktioner sker automatiskt och omedvetet, eftersom människan i många fall kan räkna ut vad konsekvensen kommer att vara. Den kognitiva förmågan gör att en väljer att agera beroende på tidigare erfarenheter. Personer är inte ett blankt papper utan det finns inlärd beteenden som sedan blir referensramar som en utgår från. Beteenderesponser är det som huvudsakligen beskrivs inom social inlärningsteorin (Bandura, 1965).

Som tidigare nämnt är det inte bara beteenden som individen observerar och analyserar, det är även konsekvenserna av handlingarna som blir inlärd. Påföljden blir att de utvecklar beteenden och hypoteser som med störst sannolikhet kommer att resultera i ett önskvärt resultat. Kognitivt blir detta vägledning för framtida handlingar som antingen är förstärkta eller försvagat beteende. Dessa kognitiva processer bildas som målbilder, det vill säga informationen lagras för att sedan användas för att uppnå fördelaktiga påföljder eller för att undvika negativa sådana (ibid).

Motiven bakom förstärkning

Förmågan att kunna förutse olika händelseförlopp eller önskvärda reaktioner från individer, är en motivationshöjande effekt för att fortsätta använda ett visst agerande eftersom det ger resultat. De förväntade konsekvenserna som lagras inom en är det som oftast avgör hur en väljer att reagera. Handlingar som observeras lagras och regleras över en längre tid och därav vet människan vad ett visst beteende kan ge för resultat. Ett exempel som nämns är att husägare inte väntar med att köpa olika försäkringar till boendet, eftersom de vet om att risken finns och därav behöver de förebygga det. Husägare minskar risken att ett visst händelseförlopp ska inträffa där de behöver utstå konsekvenser och därav blir detta ett positivt förstärkt beteende. Ett annat exempel är att bilister inte väntar med att tanka bilen tills det inte går att köra längre. Tankarna som finns inom en används för att visualisera vad som kan ske i framtiden på grund av ett visst agerande (ibid)

4. Metod

Följande avsnitt presenterar den metod som använts för att genomföra studien samt beskriver tillvägagångssättet. Vi kommer även att motivera varför denna metod är lämplig för studiens syfte. Vidare redogörs för urvalet och den process som följts för att genomföra studien.

4.1 Metodval

Ahrne och Svensson (2022) beskriver metod som en viktig del i en uppsats. Det är som en färdrutt som hjälper oss att hitta en väg och navigera för att komma fram till kunskap. För att kunna uppnå kunskap om hur barn påverkas av att bevittna våld i hemmet, vilket stöd de kan få och de utmaningar socialarbetare står inför i arbetet med dessa barn.

Enligt Bryman (2018) bygger kvalitativa metoder på insamling av data genom exempelvis intervjuer och observationer. Detta skiljer sig från kvantitativa metoder, som istället baseras på data i form av statistik och siffror. I vår studie är vi intresserade av socialsekreterares erfarenheter och upplevelser kring barns exponering för våld, vilket gör kvalitativ metod i form av semistrukturerade frågor till ett lämpligt val. Ahrne och Svensson (2022) betonar att kvalitativa metoder är användbara för att studera fenomen som tankar, känslor, upplevelser, intentioner och beslutsfattande, vilket ökar förståelsen för komplexa händelser. De menar att tankar och känslor inte kan mätas med siffror och statistik, men att dessa kan förstås genom att människor uttrycker sina tankar och känslor. Detta bidrar till en djupare förståelse av olika perspektiv, människors upplevelser och miljöer. Bryman (2018) förklarar att kvalitativa metoder fokuserar på ord för att samla in data, där orden speglar informanternas upplevelser och perspektiv, i detta fall våra intervjupersoner. Precis som Ahrne och Svensson (2022), lyfter han upp att man med kvalitativa metoder undersöker verkligheten genom människors tolkningar och uppfattningar, snarare än med statistik och siffror. För att kunna undersöka hur barn som bevittnar våld påverkas och arbetet kring dessa barn, har vi intervjuat 6 deltagare som får berättar om sina erfarenheter kring hur verkligheten ser ut för dessa barn, samt hur de går tillväga för att hjälpa dem.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Observation och intervju är två vanliga och betydelsefulla metoder inom kvalitativ forskning. Denna studie bygger på semistrukturerade intervjuer. Bryman (2018) lyfter fram att semistrukturerade intervjuer delvis är utformade efter litteratur och tidigare forskning/undersökningar om ämnet en forskar kring. Forskningsfrågorna har därför kopplats till relevant litteratur kring ämnet, och är utformade för att kunna ge svar på studiens syfte. Inför sådana typer av intervjuer förbereder man en intervjuguide som man utgår ifrån under intervjun. Bryman (2018) beskriver att en intervjuguide inte behöver följas strikt. Det finns utrymme för flexibilitet, och följdfrågor kan ställas vid behov för att skapa en djupare och mer utvecklad förståelse av det som intervjupersonen delar.

I en kvalitativ studie som bygger på strukturerade intervjuer fokuserar innehållet i studien på deltagarnas erfarenheter och kunskaper. Det som blir relevant och av största intresse för oss är det som intervjupersonerna väljer att ta upp som svar på våra frågor eftersom vi är intresserade av deltagarnas upplevelser och erfarenhet. Att använda sig av denna typ av intervjuer ger även möjlighet för författarna att kunna ställa öppna frågor vilket i sin tur leder till ökad förståelse och nyanserade svar (Bryman, 2018). I intervjuguiden har vi format våra

frågor utifrån att de ska kunna spegla respondenternas erfarenhet av att arbeta med barn som bevittnar våld samt hur vilka tecken de ser hos dessa barn för att få höra deras erfarenhet och upplevelser kring arbetet med dessa barn. Dessa typer av frågor ger oss en bild över hur arbetet kring barn som bevittnat våld ser ut.

4.3 Urval

För att uppfylla studiens syfte och besvara forskningsfrågorna var det viktigt att de personer som valdes ut för intervjuerna var socialarbetare med erfarenhet av att bemöta barn som bevittnat våld. Eftersom studien fokuserar på socialarbetares upplevelser och erfarenheter av att arbeta med barn som bevittnar våld, var det självklart för oss att rikta oss till socialsekreterare, då det ofta är de som möter denna utsatta grupp i sitt arbete. För oss var det inte av större vikt om socialsekreterarna arbetade inom socialtjänsten eller på andra arbetsplatser. Det viktigaste var att respondenterna hade tillräcklig och bred erfarenhet av ämnet för att kunna besvara den intervjuguide vi skapade, och därigenom ge oss den information som behövdes för att utföra studien på ett korrekt och nyanserat sätt.

Denna studie använder sig av ett målinriktat urval. Bryman (2018) beskriver att ett sådant urval innebär att forskare söker individer som har relevant kunskap inom studiens ämne. Dessa personer väljs medvetet ut eftersom de anses vara lämpliga att besvara studiens syfte och frågeställningar. Urvalet görs utifrån studiens mål och kriterier som ser till att deltagarna kan ge informativa och relevanta svar för att uppnå studiens syfte. Vi anser att denna typ av urval är mest passande för vår studie eftersom den bygger på socialarbetarens erfarenheter och upplevelser av att arbeta med barn som bevittnat våld. Genom ett målinriktat urval säkerställer vi att personer som intervjuas har tillräcklig erfarenhet och kunskap om barn som bevittnar våld samt bemötandet av dessa barn.

Tabell 1. Presentation av respondenterna och deras arbetserfarenhet

Namn	Yrkesroll	Utbildning	Arbetat med barn som bevittnar våld
1	Socialsekreterare	Socionom	15 år
2	Socialsekreterare	Socionom	8 år
3	Socialsekreterare	Socionom	12 år
4	Socialsekreterare	Socionom	9 år
5	Socialsekreterare	Socionom	6 år
6	Socialsekreterare	Socionom	8 år

4.4 Tillvägagångssätt

Tanken bakom studien växte fram genom våra tidigare erfarenheter av att arbeta med utsatta barn, vare sig de själva var i svåra situationer eller om deras hemmiljö präglades av konflikter och stress. En av oss bär med sig erfarenheter från sin VFU-tid på Öppenvård för barn och

familj, medan den andra har arbetat på HVB-hem. För oss var det självklart att vår studie skulle handla om våld kopplat till barn. En tanke slog oss om att skriva om hur barn påverkas av att bevittna våld, eftersom detta inte är lika vanligt att höra om, jämfört med barn som själva utsätts för våld. Vi började med att söka efter forskning om ämnet för att sedan kunna formulera syftet och våra frågeställningar. Alla artiklar som valdes och lästes var peer review förutom en rapport, som däremot var skriven av forskare. Artiklarna valdes först ut baserat på titel och abstrakt och sorterades sedan genom en snabbbläsning för att avgöra deras relevans för studien.

Ett informationsbrev (se bilaga 1) skrevs och skickades till ASF, som i sin tur vidarebefordrade det till socialsekreterare. Några socialsekreterare med tillräckligt bred erfarenhet av ämnet kontaktade oss och anmälde intresse för att delta i en intervju. Vi insåg dock att vi behövde fler intervjuer och började därför söka ytterligare kontakter. Under VFU-tiden hade en av oss kontakt med flera socialsekreterare som kontaktades för att eventuellt kunna ställa upp på en intervju. Den andra av oss hade även några kontakter genom sitt arbete på HVB-hem. På detta sätt kunde studien inkludera intervjuer med sex socialsekreterare med erfarenhet av att bemöta och arbeta med barn som bevittnat våld. Samtliga respondenter fick ta del av informationsbrevet innan intervjuerna bokades. När de muntligt samtyckte till att delta, bokades en tid för intervjun.

4.4.1 Intervjuer

Alla våra intervjuer genomfördes på intervjupersonernas arbetsplatser för att underlätta kommunikationen och ge oss möjlighet till att bland annat observera kroppsspråk. Att träffas ansikte mot ansikte skapade dessutom förutsättningar för en mer detaljerad och djupgående dialog under intervjuerna. Samtliga intervjuer inleddes med att vi presenterade oss själva och vår studie. Vi påminde om att deltagandet var frivilligt och att både intervjupersonen och dennes arbetsplats skulle förbli anonyma. Vi informerade även om att de kunde avbryta intervjun när som helst utan att behöva ge någon förklaring. Vidare förklarades att intervjun skulle spelas in för att underlätta transkriberingen, samt förtydliga att ljudfilen skulle raderas efter transkriberingen. Efter att varje intervjuperson hade fått information om intervjun fick de skriva under en samtyckesblankett (se bilaga 3). Därefter inleddes inspelningen och intervjun påbörjades, baserad på intervjuguiden (se bilaga 2) som vi hade förberett i förväg. Varje intervju tog cirka 40–50 minuter att genomföra.

Intervjuguiden (se bilaga 2) var uppdelad i sex kategorier. Den första kategorin gav oss inblick i vem intervjupersonerna var, medan de andra fyra kategorierna var till för att kunna besvara frågeställningar och uppfylla studiens syfte. Den sista kategorin syftade till att ge intervjupersonerna möjlighet att lägga till något som de ansåg att vi hade missat. Alla intervjufrågorna var öppna för att ge intervjupersonerna möjlighet att svara utförligt och utifrån deras uppfattning av frågan. Detta ger oss även som författare möjlighet till att ställa följdfrågor för att kunna fördjupa oss i studiens ämne, vilket i sin tur leder till mer detaljerade och nyanserade svar.

4.5 Tematisk analysmetod

För att analysera studiens resultat och insamlade data användes tematisk analysmetod. Tematisk analys är en metod som ofta används vid analys av kvalitativa data. Denna metod är ett hjälpmedel för att analysera resultatet och besvara studiens frågeställning. Detta beror på

att metoden möjliggör beskrivning av teman, identifiering av mönster och tolkning (Alvinius, Borglund & Larsson, 2023). Vid tematisk analys arbetar man genom kodning för att identifiera mönster och teman i det insamlade materialet. Genom att gå igenom och strukturera materialet kan man identifiera relevanta teman. När man identifierar teman i det insamlade materialet letar man efter upprepningar, det vill säga sådant som tas upp flera gånger och av flera personer. Man sorterar också likheter och skillnader i det som framkommer. En annan aspekt som kan uppmärksammas är användningen av metaforer och analogier, där man analyserar hur intervjupersoner förmedlar sina tankar (Bryman, 2018).

I vår studie har vi arbetat med kodning genom att först transkribera alla intervjuer i ett dokument för att ha allt material samlat och tillgängligt för genomgång. Därefter kategoriserade vi materialet för att identifiera relevanta teman. När vi identifierade teman fokuserade vi på sådant som flera intervjupersoner nämnt och betonat. Dock använde vi inte allt som var upprepande som teman. Bryman (2018) förklarar att bara för att något upprepas behöver det inte nödvändigtvis vara ett tema. Teman väljs ut baserat på vad som är relevant för studien och vad vi anser kan besvara studiens frågeställning samt bidra till en analys. Vi har även tagit hänsyn och följt de sex principerna som Bryman (2018) presenterar för att analysera våra intervjuer. De hjälpte oss med att hantera all data och material som vi samlat in för att lättare kunna sortera och analysera resultatet och komma med en nyanserad analys som besvarar vår frågeställning och uppfyller studiens syfte.

4.6 Forskningsetiska övervägande

Det är viktigt att säkerställa att personerna som deltar i studien inte på något sätt far illa på grund av sin medverkan. Vetenskapsrådet (2002) presenterar fyra principer för forskningsetiska övervägande, som är viktiga att ta hänsyn till vid genomförande av studier.

1. Informationskravet

Forskaren har en skyldighet att informera deltagarna om studiens syfte och innehåll samt vad deras roll i studien innebär. Vidare ska forskaren klargöra eventuella villkor för deltagandet och tydligt informera deltagarna om att de har rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan att behöva ange en anledning.

2. Samtyckeskravet

Att delta i studien ska vara frivilligt, vid deltagande ska ett samtycke inhämtas från deltagaren som visar på att deltagaren har förstått vad deras medverkan innebär och vill delta i studien. Deltagaren kan när som helst dra tillbaka sitt samtycke och avbryta sin medverkan.

3. Konfidentialitetskravet

Känslig information som samlas in ska skyddas så den inte röjs för allmänheten eller gör det möjligt att identifiera deltagaren eller personerna deltagaren pratar om. Deltagarens integritet ska även skyddas och respekteras. Forskaren har tystnadsplikt vid sådan information som kan identifiera den enskilde personen.

4. Nyttjandekravet

Den insamlade informationen får endast användas för de syften som angavs när samtyckesblanketten skrevs på. Det innebär att det insamlade materialet inte får skickas vidare eller delas med obehöriga eller användas för andra syften än det som var överenskommet.

4.6.1 Tillämpning i vår studie

För att våra intervjupersoner inte ska fara illa eller skadas till följd av deras medverkan i vår studie har vi valt att anonymisera alla deltagare. Alla deltagare har därför tilldelats ett nummer från 1–6 som representerar dem. När det gäller informationskravet har alla våra deltagare fått skriftlig information (se bilaga 1) om studiens syfte och att intervjun kommer att hållas för att undersöka socialarbetarens roll i arbetet med barn som bevittnar våld för att besvara studiens frågeställningar. På plats, där respektive intervju hölls, gavs ännu en gång en genomgång av studien och socialsekreterarens roll i studien. Ett samtyckesformulär (se bilaga 3) togs med så att deltagarna kunde skriva på om de var okej med att bli intervjuade och att intervjun skulle spelas in. Även där förklarades att de kunde avbryta intervjun när som helst. När det gäller konfidentialitetskravet valde vi att låta deltagarna förbli anonyma i studien för att skydda dem och deras integritet, eftersom de arbetar med utsatta barn som vi inte ville att skulle kunna identifieras. Vi har förhållit oss till nyttjandekravet genom att endast använda den insamlade informationen för studiens ändamål samt att vi efter transkriberingen av intervjuerna har raderat ljudfilerna för att inte behålla material som inte behövs längre.

4.7 Arbetsfördelning

Den här studien är skriven av två författare Nora Ali och Rawan Aqar som tillsammans diskuterade och planerade vad studien skulle handla om, samt hur arbetet skulle läggas upp. Vi enades om ämnet för studien efter att ha undersökt vilken tidigare forskning som fanns inom det valda området. Detta gjordes för att säkerställa att studien kunde genomföras och slutföras. Vid ett fysiskt möte formulerades syftet och en preliminär skiss på frågeställningar. Vi letade separat efter forskning som vi ansåg kunde vara relevant för studien baserat på rubrik och sammanfattning. Därefter samlade vi materialet i ett gemensamt dokument för att läsa igenom och göra en djupare filtrering av vad som skulle inkluderas eller uteslutas.

Data om tidigare forskning samlades in från olika databaser, böcker och rapporter skrivna av forskare. När allt material hade samlats in började vi skriva avsnittet om tidigare forskning genom att analysera artiklar och välja ut det som var mest relevant för studien. Vidare kontaktades flera socialsekreterare för intervjuer, och en intervjuguide formulerades gemensamt. Vi deltog i samtliga intervjuer och var aktivt engagerade. Under studiens genomförande hade vi ständig och daglig kontakt för att diskutera och planera arbetet samt utbyta idéer. När det gäller metod och teori valdes tillvägagångssättet gemensamt utifrån vad vi ansåg passade studiens syfte bäst. Vi valde att ha resultat och analys i ett gemensamt avsnitt där vi tillsammans presenterade resultatet och analyserade det baserat på teman. De teman vi använde oss av var barns beteende, inlärt beteende, anpassat beteende, socialsekreterarens arbete, möjligheter och begränsningar, de formulerades gemensamt utifrån det insamlade materialet från intervjuerna. Vi diskuterade genomförandet av studien, vad som saknades i forskningen samt för och nackdelar med de metoder och teorier vi använde oss av, och skrev därefter diskussionsavsnittet. Resterande delar skrevs gemensamt under fysiska träffar. Slutligen gick vi igenom om vi hade missat något och läste studien en sista gång.

5. Resultat/Analys

I följande avsnitt presenteras det insamlade materialet, som baseras på sex intervjuer med socialsekreterare. För att besvara studiens frågeställning och uppfylla syftet används det insamlade materialet från informanterna och analyseras med stöd av tidigare forskning och teori. Resultatet och analysen är uppdelade i två större teman, där varje tema har flera underrubriker för att underlätta läsningen och bilda en röd tråd. Det första temat vi presenterar är barns beteende med underrubrikerna, inlärt beteende och anpassat beteende. Detta för att få bakgrundsinformation om hur barn påverkas av våldet för att sedan gå in på hur arbetet med dessa barn ser ut, vilket görs i vårt andra tema. Vårt andra tema är Socialsekreterarens arbete med underrubrikerna möjligheter och begränsningar. Underrubrikerna vi har använt oss av på temat barns beteende är inlärt beteende och anpassat beteende. På temat socialarbetarens arbete har vi använt oss av underrubrikerna möjligheter och begränsningar. Dessa har valts ut eftersom de omfattar respondenternas erfarenhet av att arbeta med barn som bevittnat våld och knyter an till den valda teorin samt att de belyser deras handlingsutrymme som både möjliggör och begränsar arbetet.

5.1 Barns beteende

Samtliga respondenter fick frågan om hur barn påverkas av att bevittna våld i hemmet. Alla respondenter delade samma uppfattning om att bevittnande av våld oftast leder till negativa konsekvenser, som följer med barnet i vuxenlivet. I vilken utsträckning barnen påverkas är individuellt och beror bland annat på vilken typ av våld man bevittnat, barnets ålder och hur man funkar som person.

Respondent 6 uppger följande:

Alla fungerar olika, det som sårar ett barn behöver inte såra ett annat och det som påverkar ett barn behöver inte påverka ett annat. Det är så med allt i livet, vissa drabbas hårt och får konsekvenser som följer med livet ut medan andra får mindre skador. Hur gammalt barnet är spelar en stor roll på hur mycket man påverkas, men även vad som känns känsligt och triggande för barnet

Det finns ett samband med Banduras (1965) forskning om att ett barn lär sig genom observation, där en bidragande faktor till att barn inte påverkas på samma sätt kan ha att göra med barnets ålder och mognad. Om barnet inte är tillräckligt moget vid händelsens tidpunkt, kan detta vara en faktor till att det inte påverkas i samma utsträckning som ett barn som är moget. Detta eftersom de inte begriper vad som händer och förstår innebörden av våld, men även för att våld inte alltid behöver vara fysiskt. vilket även Noble-Carr, McArthur och Moore (2017) talar om i sin forskning.

Respondent 2 hävdar att man kan påverkas på olika och flera sätt. Hen menar att vissa påverkas psykiskt medan andra påverkas fysiskt. Man kan ofta se mycket förändringar i beteendet, och att en del av dem kan bli väldigt bråkiga och stökiga som konsekvens av det

bevittnade våldet. Medan andra gör det för att dra till sig uppmärksamhet vilket är något de saknar i hemmet. Respondenten berättar att detta oftast är något man uppmärksammar i skolan där barn även kan visa tecken på ångest och nedstämdhet samt att de kan vara tillbakadragna och för sig själv. Huruvida barnet påverkas beror även på faktorer såsom miljön, vem barnet har runt omkring sig, hur det ser ut när det inte är våld i hemmet, om det finns någon som barnet kan prata med och finna trygghet hos, menar respondent 4

Respondent 1 belyser följande:

Det är viktigt att barnet ska kunna ventilera och ha någon att prata med om sina känslor och vad de känner, precis som oss vuxna. Det hjälper väldigt mycket för att kunna utvecklas och komma över händelser och situationer man varit med om.

Bandura (1965) hävdar att barnet lär sig genom att observera sin familj, hur de ska tolka och hantera olika situationer. Är barnet tillräckligt moget och konstant får observera våldshändelser i hemmet, kommer det leda till att barnet börjar imitera dessa våldsamma beteenden som kommer att visa sig i sociala sammanhang. Om barnet har en annan vuxen eller stöd runt omkring sig med goda beteenden, kan detta vara en bidragande faktor till att barnet inte påverkas av våldet eftersom att ha någon att avlasta sig hos och dela bra stunder med kan göra en stor skillnad. Detta går i linje med Broberg et al. (2011), som belyser att stöd från en vuxen kan minska konsekvenserna av våldet.

5.1.1 Inlärt beteende

Bandura (1965) som presenterar inläringsteorin hävdar att ett barns beteende formas av observationer som kommer från omgivningen, främst föräldrarna eftersom de är barnets primära omvårdnadsperson. Barnet lär sig, genom att observera sin familj, hur de ska tolka och hantera olika situationer. Dessa observationer blir ett inlärt beteende eftersom barnet börjar imitera observationerna. Föräldrars sätt att vara och våldet påverkar därför barnets sätt att agera och hur de hanterar olika känslor som uppstår.

Respondent 3 beskriver att det är vanligt att se att barn som bevittnar våld har svårt att reglera sina känslor. De har vuxit upp i en miljö där man kanske inte har lärt barnet hur man hanterar känslor på ett konstruktivt sätt. Istället har barnet observerat situationerna hemma och baserat på dessa fått en uppfattning om hur man hanterar sina känslor. I många fall förstår inte barnen hur de ska reglera sina känslor eller hur de ska känna och agera i olika situationer. Det leder till att barnen sedan i vuxen ålder inte har förståelse för hur situationer ska hanteras och istället känner stress. Att växa upp i en miljö där våld förekommer kan också leda till att barnet får en annan syn på våld, förklarar respondent 4. De förstår inte att det är något som inte är okej. Våldet blir normaliserat, och barnet kan senare i vuxen ålder ha svårt att identifiera våldsamma situationer och förstå att det som händer är våld och att det inte är acceptabelt. Respondent 2 tillägger att barn som lever i hem präglade av våld ofta har svårt att sätta ord på sina känslor och uttrycka sig. Det är ett mönster som man ser hos dessa barn, kanske för att det inte är vanligt i deras hem att man pratar om känslor. Dessutom får de ofta

dubbla känslor och signaler. Den ena stunden är hemmet lugnt och varmt, och i nästa vänder det plötsligt.

Att barn som bevittnat våld har svårt att reglera sina känslor och uttrycka sig går i linje med Stiller, Neubert och Krieg (2021) forskning där de hävdar att våld i hemmet påverkar barnets förmåga till känsloreglering och inläring. När våld förekommer i hemmet störs denna interaktion vilket leder till att barnen inte får möjlighet till att kunna lära sig att reglera sina känslor vilket kan leda till svårigheter för barnet senare i livet. Payne (2015) betonar att barnets miljö påverkar vad och hur ett barn lär sig och att beteenden som barnet observerar talar för barnet hur den ska agera. Hur barnet agerar är därför ett inlärt beteende som kommer från barnets omgivning, vilken till största del är familjen. Detta ger oss insyn på att grunden till barnets agerande och syn på våld beror på de våldshändelser de har fått observera som barn. Vidare har våldet normaliserats och tappat sitt allvar i barnets ögon eftersom de har växt upp det och inte lärt sig att det inte är acceptabelt. Det kan även vara att den utsatta föräldern inte sagt ifrån när den utsattes för våld vilket bildat uppfattningen att våld är acceptabelt hos barnet.

Respondent 1 belyser följande:

Ett barn lär sig mycket av sin omgivning, speciellt sin familj. När det finns brister och våld bland familjen leder det till att barnet missar en del i sin utveckling, vilket påverkar barnet. Det finns vissa saker som ett barn ska veta i en viss ålder men vissa barn har inte haft förutsättningar hemma till att kunna lära sig, på grund av att så mycket tid går till bråk. Vi kan se att många får svårt med sina känslor, de vet inte hur de ska hantera dem. Många hamnar i destruktiva förhållanden för de söker kärlek hos vem som helst för att fylla tomheten i dem.

Att ett barn växer upp i ett hem som är präglad av våld kan göra att de missar viktiga punkter i sin utveckling. Eftersom de inte får lära sig om att våld inte är okej att utsätta någon för kommer det öka risken att ett barn i framtiden har svårt att ta sig ur ett förhållande där det finns våld. Barnet har inte fått lära sig hur man ska agera om man utsätts för våld och att man ska lämna eftersom barnets föräldrar varit tillsammans trots våldet. Detta stämmer överens med Bandura (1965) som menar att barn lär sig genom observation. I McKee och Payne (2014) forskning hävdar de även att barn som bevittnar våld har svårigheter att bilda hälsosamma relationer eftersom de emotionella banden mellan föräldern och barnet har blivit förstört. Willis et al. (2010), Stiller, Neubert och Krieg (2021) samt Överlien och Hydén (2007) menar att barnen börjar betrakta våldet som en del av kärlek och kan därför söka sig till destruktiva förhållanden.

Vidare förklaras respondent 3 att om ett barn inte har lärt sig att hantera sina känslor, kan de barnen ta fel beslut och gå i fel spår när ett problem uppstår eftersom de inte vet hur de ska hantera problemet och framtida förhållanden. Det finns de som tar till våld om det handlar om bråk för att det är det de har fått lära sig från sina föräldrar. Handlar det mer om psykiska problem eller stress så kan barnet till exempel börja dricka för att glömma och inte tänka på sitt problem för att minska känslan av stress. Detta beror dels på att barnet inte haft möjlighet att lära sig att reglera sina känslor och sätta ord på dem, men även på att de lärt sig från

föräldrarna att våld är ett sätt att hantera bråk på. Barnet har observerat hemsituationen och sett att våld är förekommande, vilket har skapat en uppfattning hos barnet att våld är acceptabelt. Dessutom kan barnet ha observerat att föräldrarna druckit alkohol när de känt sig stressade och har därför lärt sig att alkohol är ett sätt att tillfälligt hantera problem på.

Vidare berättar respondent 6 att många barn som bevittnar våld har en tendens att agera utåt. Man kan se ett mönster i barnets beteende där det uppvisar aggressivitet och våldsamhet. Hen fortsätter att berätta att detta kanske beror på att det blivit ett inlärt beteende från hemmet och den miljö de vuxit upp i. Att vara våldsamt och aggressivt kan ha blivit ett sätt att lösa konflikter på. Respondent 5 hävdar att barnet många gånger blir som sin förälder. Om föräldrarna till exempel har ett aggressivt och våldsamt beteende, är risken stor att barnet tar efter detta beteende. Detsamma gäller för alkoholmissbruk. Är föräldrarna missbrukare finns det stor risk att barnet i senare ålder också börjar dricka och missbruka. I hem som präglas av våld, där relationerna i familjen kanske inte är så bra och det inte finns mycket kärlek brukar barnet lära sig saker genom observation. De observerar vad som händer och hur föräldern handskas med situationen och lär sig att göra samma sak.

Respondent 1 berättar följande:

Många föräldrar, speciellt mammor, inser att de behöver lämna en relation präglad av våld när barnet börjar ta över förövarens beteende och slå sina egna mammor. De brukar berätta att de blir utsatta för våld av deras partner framför barnet, men de tänker inte på det så mycket, fram till den dagen barnet börjar slå mamman. Det är först då mamman inser att det har gått för långt och att deras barn också har lärt sig att utöva våld. Det är då de väljer att lämna relationen för deras barns skull, de vill inte att deras barn ska lära sig att slå såsom sin förälder

Det finns samband mellan det respondent 5 och 6 berättar om med Stiller, Neubert och Krieg, 2021; Dodaj, 2020; Onyskiw, 2003; Hamby et al., 2011; Stewart et al., 2024; McKee och Payne, 2014 forskning om att bevittna våld leder till aggressiva och våldsamma beteenden. Barnets aggressiva beteende kan förklaras med inlärningsteorin och bobo docka experimentet som gjordes av Bandura. Enligt Bandura (1965) lär sig barn genom att observera sin omgivning, barnet observerar och imiterar. Parrish, 2012 förklarar att i ett experiment med en bobo docka fick barn observera hur en aggressiv man slog på en bobo docka. De barn som observerade gjorde precis likadant som mannen med bobo dockan när de fick en, eftersom de hade sett hur mannen slog mot dockan och lärde sig. Det samma gäller med observation av våld, barnet lär sig från sina föräldrar, genom att observera ett problem som lös med våldsamma beteenden, blir det ett inlärt beteende hos barnet att problem lös med våld och aggressivitet. Det som respondent 1 belyser är även ett mönster som är kopplat till experimentet med bobo dockan där barnet observerar att pappan utövar våld mot mamman och börjar imitera. Många gånger förstår barnet inte varför pappan utsätter mamman för våld och vad de bakomliggande orsakerna är, de ser bara själva händelseförloppet där pappan slår mamman. När barnet sedan blir arg på mamman kommer barnet, precis som pappan, utöva våld på mamman eftersom att barnet observerat beteendet och börjat imitera det. Det är även här mamman börjar förstå att observationerna barnet gjort lett till detta beteende.

Enligt respondent 5 finns det en stor koppling mellan bevittnande av våld, skam och oro. Många barn kan känna skuld och skam kring våldet hemma. Man kan även känna sig ansvarig, speciellt om det är våld mellan föräldrarna. Man tänker att man har gjort någonting och tar på sig ett större ansvar. Att vara duktig blir därför ett sätt för barnen att minska känslan av skuld och skam.

Respondent 6 säger följande:

Många barn känner tyvärr skam när de bevittnar våld i hemmet. De kommer till skolan och har nyligen varit med om ett bråk hemma, och de vet att de kommer att mötas av samma situation när de återvänder hem. Det är som om de tar på sig skulden för våldet och tror att de är orsaken till att det händer. Om deras syskon eller mamma är de som utsätts för våld, känner de ofta att de inte har kunnat göra något för att hjälpa eller skydda dem. Många barn tänker att om de bara hade agerat annorlunda eller varit bättre så hade våldet kanske inte uppstått.

Ett barn ska inte behöva ta ansvar för att våld förekommer i familjen. Att behöva gå runt och tänka på vad som händer hemma under sina skoldagar är inte hälsosamt, barnet saknar psykiskt välbefinnande. Många barn berättar att de inte kan koncentrera sig i skolan för att de är oroliga och tänker på hur det är hemma. Många berättar även att de känner att de 'zoomar ut' under lektionerna och istället får bilder i huvudet på skadorna från våldet och hur pappa bråkar med mamma, berättar respondent 3

Respondent 1 belyser följande:

Ska man som barn hela tiden gå runt i skolan och vara orolig över hur det är hemma så kanske man inte tycker att det är så roligt att gå till skolan, samtidigt kan skolan vara deras fristad, för där vet du att det inte finns någon våld, det är lugnt och tryggt.

Respondenternas svar visar på att skolan kan vara en trygg plats för barnet, där den vet att den är trygg och inte kommer utsättas för våld. Det kan därför vara skönt för vissa att gå till skolan, det blir som att de tar paus från alla problem som finns i hemmet. Det blir däremot jobbigt för de barn som inte kan släppa våldet, och hela tiden tänker på det eftersom fokuset i skolan försämras. Detta visar att barn hanterar svåra situationer på olika sätt och hur mycket våldet påverkat barnet är individuellt. En förklaring till varför vissa mår bra i skolan kan även kopplas till Karlsson (2017) som menar att miljön smittar av sig och påverkar barnet. Barnet kan känna sig glad i skolan för att den ser andra glada och inte får bevittna våld. Det får tillfället att glömma våldet. När det gäller de som inte mår bra i skolan kan hemmiljön smitta, så pass mycket, att de inte kan njuta och vara lugna av att de är på en trygg plats. Våldet kan ha satt väldigt djupa spår på dem.

Barn blir oroliga för vad som kommer skall, för sig själva och för familjen. De vet att något inte står rätt till hemma och att något kan hända när som. De känner sig hela tiden oroliga och fundersamma när ett till bråk kommer uppstå och vad som kommer hända under nästa bråk. Många barn är ju rädda att själv bli utsatta och slagna om mamma eller pappa blir för arg. Oftast undviker de att sitta med familjen och isolerar sig i sitt rum, förklarar respondent 4.

Respondent 2 belyser att man kan få ont och känna en klump i magen vilket är en konsekvens av att det finns så mycket som oroar. Oron går många gånger hand i hand med skam och stress. Barnet känner skam och stress över våldet och vet inte hur de ska hjälpa föräldrarna. De står mellan två personer de gillar och kan inte välja sida och överge den andra. Det blir som en inre kamp, de vet inte vem de ska rädda. Utöver de känner de rädsla inför att det ska eskaleras och de själva ska utsättas för våldet.

Samtliga respondenter observerar att de barn som bevittnar våld ofta känner oro och skam. Dessa känslor påverkar barnen psykiskt och gör att de inte kan känna sig trygga. Karlsson (2017) förklarar med hjälp av inlärningsteorin att skam är en känsla som barn känner men uttrycker i aggression. Att vara utåtagerande och aggressiv är därför ett sätt att minska och ignorera känslan av skam. Detta stämmer överens med Stewart et al. (2024) och Hamby et al. (2011) som menar att barn som bevittnar våld i hemmet har en tendens att överföra den aggression de känner till andra i sin närhet, till exempel i skolan. Detta kan fungera som ett sätt för barnet att minska känslan av skam och hantera sin oro och genom att rikta den mot någon annan istället för mot den vuxna som är anledningen till att barnet känner dessa känslor. Bandura (1965) förklarar att beteenden förstärks genom konsekvenser. När barnet vet konsekvensen och resultatet av en handling så bestämmer de själva om de vill göra om handlingen igen eller inte. När barnet är aggressivt förminskas känslan av skam och oro vilket leder till att barnet förmodligen kommer att vara aggressiv igen för att minska dessa känslor.

5.1.2 Anpassat beteende

Individens beteenden anses enligt Bandura (1965) vara inlärda från barndomen. Flera respondenter påpekar dock att barn även kan anpassa sitt beteende för att leva upp till föräldrarnas förväntningar, dölja sin utsatthet eller bryta sig loss från våldets påverkan. För vissa barn kan det vara ett sätt att minska konflikterna mellan föräldrarna genom att vara duktiga och skötsamma, medan det för andra handlar om att inte vilja bli som sina föräldrar.

Respondent 1, 3 och 5 påpekade att det ibland finns undantag, där barnet inte visar tecken på negativ utveckling och dåligt beteende. Snarare utmärker de sig för sin skötsamhet och duktighet, som blir som ett försök för barnet att stoppa bråken mellan sina föräldrar men även för att inte ge de ytterligare något att bråka om.

Respondent 1 lyfter fram följande:

Man kan bli väldigt duktig, otroligt skötsam så föräldrarna inte ska behöva bråka om att man själv har varit i trubbel eller att man får dåliga betyg. De kallar vi oftast för maskrosbarn och det är inte ovanligt att detta blir en följd av vittnandet.

Respondent 1 berättar hur vissa barn, som en följd av att bevittna våld i hemmet, blir skötsamma och strävar efter att prestera bra för att minska konflikter i familjen. Stiller, Neubert och Krieg (2021) beskriver hur barn ibland behöver hitta strategier för att kunna

handskas med svåra omständigheter, vilket i detta fall är bevitnandet av våld. Barnet försöker hitta strategier för att kunna hantera de känslomässiga påfrestningarna. Att vara duktig i skolan kan därför bli ett sätt för barnet att försöka minska bråken hemma genom att vara duktig så det inte finns något att bråka om. Karlsson (2017) förklarar med utgångspunkt i inlärningsteorin, att barnet lär sig genom att observera beteenden i sin omgivning, vilket oftast är från familjen. När barnet ser ett beteende som den inte känner igen så brukar de observera beteendet och imitera det. Detta eftersom de har lärt sig att detta är ett sätt att hantera denna typ av situationer. I respondent 1 resonemang ser vi dock att barnets sätt att agera inte stämmer överens med teorin. Istället för att observera och imitera väljer barnet att gå sin egen väg och inte agera som sina föräldrar. De väljer att hantera situationer på ett annat sätt. Detta tyder på att även fast det finns barn som tar efter sina föräldrar så finns det också de som själva förstår att detta beteendet inte är okej och väljer därför att inte agera på samma sätt.

Respondent 3 och 5 berättar att många barn blir duktiga elever och skötsamma i skolan, vilket är i linje med vad Respondent 1 lyfter fram. Samtidigt belyser Respondent 3 att strävan efter att vara duktig i skolan och att få bra betyg kan påverka barnen negativt. Hen beskriver att det ofta leder till stress för barnen, eftersom de känner sig oroliga för att misslyckas och för att föräldrarna ska få reda på att de inte lyckas. Hen tillägger också att många barn får sömnsvårigheter på grund av denna stress och oroar sig för vad som kan hända hemma om deras betyg inte blir som de hade tänkt sig.

Stiller, Neubert och Krieg (2021) forskning där de hävdar att barn behöver utveckla strategier för att kunna hantera känslomässiga svårigheter. Att vara duktig och skötsam kan vara en strategi från barnet för att minska konflikterna i hemmet. Det kan förklaras med inlärningsteorin, där Bandura (1965) betonar att barn lär sig genom att observera. Barnet kan därför ha observerat att genom att få bra betyg och prestera bra i skolan så kan konflikterna i hemmet minskas, vilket gör att barnet kämpar för att prestera bra. Barnet fortsätter därför att försöka prestera eftersom det blir som en inlärd strategi hos barnet, där barnet observerat att bra prestation leder till mindre konflikter. Det blir även ett sätt för barnet att kunna känna att den har kontroll över situationen och att konflikterna minskar. Detta kan kopplas till begreppet *self-efficacy* som Parrish (2012) tar upp i sin forskning kopplad till inlärningsteorin. *Self-efficacy* handlar om individens tro på sig själv och tron om att de kan klara av och påverka saker i sitt liv. I detta fallet kan det vara att barnet känner att ifall de presterar bra så kommer konflikterna i hemmet minska. Barnet tror på att de har förmågan att minska konflikter genom att prestera, eftersom de skapat uppfattningen att prestation leder till minskade konflikter. Barnet tror på sig själv och att de har förmågan att kunna göra en positiv förändring.

Respondent 4 förklarar att det finns barn som inte vill gå i samma spår som sina föräldrar. De lovar sig själva att inte falla offer för våldet hemma och att inte växa upp och bli som sina föräldrar. Dessa barn kämpar för att lyckas och låter inte bevitnandet av våld stå i vägen för deras framgång. Respondenten menar att de anpassar sitt beteende för att passa in och för att inte låta våldet påverka deras beteende. Skulle de hamna i liknande situationer som i hemmet,

tar de itu med situationen på ett lugnt sätt istället för att handskas med situationen med våld. De barnen uppmärksammas dock inte lika mycket som barn som påverkas negativt, eftersom de är svårare att identifiera. De är oftast skötsamma och har bra betyg i skolan vilket gör att man inte lägger märke till att de kan vara utsatta. Ofta börjar man se tecken på att det kan finnas något bakom deras duktighet när de någon gång misslyckas och visar hur stressade och oroad de blir. Respondent 2 menar att de barn som sköter sig och är duktiga anpassar sig till sin omgivning. De vill inte sticka ut och de vill inte bli som deras föräldrar. Respondenten förklarar att de letar efter förebilder och ser upp till dem för att komma ut från våldet och dess påverkan.

Respondent 5 berättar följande:

Ibland missar man deras utsatthet eftersom de är så duktiga. De är ofta bra på att dölja vad de går igenom och känner, vilket gör att man fokuserar mer på de barn som är stökiga och högljudda, och glömmer bort resten. Ett sätt att identifiera dem som bevittnar våld blir därför i skolan, när man pratar om våld, en hälsosam familj eller hur en trygg uppväxt ser ut. Det är då läraren kan observera tecken på att något inte står rätt till, till exempel om barnet blir känsligt.

Inlärningsteorin missar de barn som inte påverkas av att observera sina föräldrars beteende och istället blir duktiga och skötsamma. De så kallade maskrosbarnen kan istället ha påverkats av sina klasskamrater eller lärare som kan ha motiverat dem till att prestera och sköta sig. Det kan även vara att barnet ser någon av sin omgivning som en förebild, vilket kan kopplas ihop Karlsson (2017) som menar att miljön kan smitta av sig. Vidare förklarar Broberg et al. (2011) att de barn som har stöd av en annan vuxen vid sin sida inte påverkas lika mycket av att bevittna våld. Detsamma gäller ifall barnet inte är i en ålder där de förstår att det som händer inte är okej. Detta kan vara en bidragande faktor till att vissa barn inte tar efter deras föräldrars beteende vilket går att koppla till det vi tagit upp tidigare om hur barn påverkas på olika sätt.

Respondent 4 berättar att majoriteten av alla barn som socialsekrarna träffar berättar att de skäms över att ha föräldrar som hela tiden bråkar. De känner sig annorlunda och vågar inte prata med någon om våldet och bråken. Det finns de barn som berättar att de undviker att vara med sina klasskamrater och väljer istället för att vara för sig själva eftersom de är rädda att det ska komma fram att det finns så mycket bråk i deras hem. Respondent 6 förklarar att vissa barn anpassar sig för att inte sticka ut och visa att de känner skam eller är utsatta. Hen menar att de inte visar tecken på utsatthet och beter sig som alla andra barn för att inte vara annorlunda.

Respondent 5 belyser följande:

Att känna skam kan komma från föräldrarna, ibland är föräldrarna som får barnet att känna skam över våldet och rädsla för att berätta. De förklarar för barnet att man inte får prata om våldet med andra än familjemedlemmarna och att ifall de pratar om våldet så kommer socialen ta dem och placera dem i en annan familj. Det finns även de föräldrar som får barnet att tro att

om de berättar så kommer ingen tro på dem och skratta åt dem, vilket gör att barnen istället väljer att vara tysta och känner skam över våldet.

Man kan se samband med Byrne och Taylor (2007) forskning där de berättar att barn som bevittnar våld kan isolera sig och vara ensamma för de inte går ihop med sina klasskamrater. Barnets föräldrar har gjort en direkt koppling mellan våld och skam genom att förklara för barnet att våld är något man kan berätta om för andra, samt att folk kommer skratta åt de ifall de berättar. Utöver det berättar Bandura (1965) om att en handling kan förstärkas av konsekvenser, som kan vara både positiva och negativa. När barnet får höra att om de berättar för utomstående om våldet, kan de tas ifrån familjen och bli skrattade åt barnet, undviker de att berätta. Det blir en negativ konsekvens av att berätta, eftersom känslan av skam förstärks hos barnet. Detta leder till att barnet förmodligen inte kommer att berätta eftersom de vet vad resultatet av att berätta kommer vara.

5.2 Socialsekreterarens arbete

Samtliga respondenter berättade att handlingsutrymmet utgör en stor del av deras arbete, när det avser barn som har bevittnat våld hemma. Intervjupersonerna var eniga om att arbetsbelastningen har ökat avsevärt sedan lagen om barnfridsbrott 4 kap 3§ Brottsbalken infördes. Detta medförde att våldsutövare kunde bli straffade och barnen kunde få fler insatser för psykiskt våld. Respondenterna lyfte även upp att de har fler anmälningar än tidigare som kräver utredningar.

Respondent 6,3 och 5 beskrev att barn är en prioriterad grupp inom socialtjänsten och inom politiken, därav finns det stränga policyer och riktlinjer inom verksamheten som berör barn. Däremot innebär det inte att handlingsutrymme är litet, snarare finns det enorma resurser tillgängliga för utsatta barn. Den största utmaningen är att socialtjänsten måste beakta barnets bästa samtidigt som besluten måste vara välresonerade med starka grunder. Detta innebär att trots att barnet uttrycker att det är våldsamt hemma, behöver socialsekreteraren ha bevis för att kunna påbörja en insats.

Respondent 2 betonar följande:

Arbetsbelastningen har ökat efter att barnfridsbrottet infördes, eftersom det nu innebär att det finns anmälningsplikt när man misstänker eller har fått information om att ett barn har bevittnat våld. Det leder till att man behöver öppna utredningar och undersöka fallen. Majoriteten av alla gånger läggs utredningarna ner, eftersom det inte finns tillräckligt med bevis och underlag. Vi socialsekreterare behöver ändå öppna utredningarna och undersöka det noga. Det gör att vi har mycket att göra, trots att utredningarna i många fall inte leder till en påbörjad insats eller fällande dom.

Deras resonemang om att arbetsbelastningen har ökat markant efter införandet av barnfridsbrottslagen, går i linje med Michael Lipskys teori om handlingsutrymmet. Lipsky hävdar att människobehandlande arbeten som exempelvis socialt arbete behöver fatta beslut

som möter behoven samtidigt som det är viktigt att de följer riktlinjer, lagar och regler. Detta innebär enligt teorin att de har ett visst handlingsutrymme som de kan använda sig av. Däremot måste detta vara inom verksamhetens ramar, det finns faktorer som kan avgöra hur stort eller litet handlingsutrymme är som exempelvis resurser och regler. Utifrån Lipskys teori blir det möjligt att se att socialsekreterarna behöver strama åt sina möjligheter att kunna införa insatser eftersom det psykiska våldet anses vara svårare att bevisa. Däremot uttrycker respondenterna att deras arbete begränsas på grund av olika lagar som exempelvis att barnets bästa måste beaktas, samtidigt som socialsekreterarens grunder bör kunna bevisas och vara rättssäkert. Respondenterna var överens om att arbetsbelastningen har ökat vilket innebär att de behöver utreda fler fall, som i sin tur orsakar att arbetet blir mer ansträngande. Respondent 2 lyfte dessutom att det är svårare att utreda psykiskt våld, vilket gör arbetet ännu mer komplext och tidskrävande.

5.2.1 Möjligheter

Respondenterna delade liknande bild kring att handlingsutrymme är stort när det avser möjligheterna att kunna implementera olika åtgärder eftersom barn är en prioriterad grupp i samhället. Däremot fanns det intressanta analyser som fördes av socialsekreterarna om just handlingsutrymme.

Respondent 2 och 4 berättar att de oftast erbjuder motiverande samtal, som förkortas till MI. Det är en samtalsmetod som fokuserar på att motivera barnet eller föräldrarna till förändring. Beroende på problemet och relationen mellan familjemedlemmarna kan man ibland ha samtal där bara barnet närvarar, ibland bara föräldern och ibland hela familjen tillsammans. De hjälper dem bland annat med att sätta ord på sina känslor och hur de kan hantera dessa känslor. När hela familjen är närvarande kan man prata om hur familjen kan hjälpa varandra för att förstå varann och minska konflikterna. Under samtalet diskuteras det hur kommunikationen kan förbättras och belysa hur små förändringar i bemötande och beteende kan ge stora resultat. Behandlaren motiverar dem också att förstå att förändringar kan bidra till en bättre livskvalitet, både för barnet men även för dem själva. Respondenterna uppger även att ingen ska behöva känna oro, skam eller rädsla. De strävar efter att inspirera till förändrade beteenden för att förbättra relationerna inom familjen och skapa starkare band. Samtidigt arbetar de för att undvika att problemen eskalerar till exempelvis trauma, depression eller ångest. Socialsekreterare ger mycket stöd till föräldrarna, trots att deras arbete oftast bygger på barnets bästa och har barnet i fokus. Detta eftersom de anser att om man ändrar på föräldrarnas beteende och sätt att vara, så blir det automatiskt bättre resultat för barnet. En insats som brukar erbjudas till familjer för att stärka familjerelationer, ändra beteenden och få föräldrarna att förstå varandra är familjebehandling.

Respondent 6 berättar att familjebehandling är en väldigt effektiv metod som används för att stärka familjerelationer. Man arbetar med hela familjen genom att försöka skapa lösningar och alternativa sätt att hantera konflikter på. Respondenten belyser vikten av att kunna kommunicera för att lösa konflikter och ta ett steg tillbaka. Hen menar att det viktigaste är att

lära sig att kompromissa istället för att gå upp i affekt och låsa sig på sitt beslut. Detta är lika viktigt mellan föräldrarna, man lär sig att hantera känslor på andra sätt än våld.

Samtliga respondenterna delade uppfattningen att det aldrig är ett barns fel att det blir utsatt eller behöver bevittna våld. De var överens om att för att hjälpa barnen från den utsatta situationen behöver man lägga störst fokus på föräldrarna, eftersom det är de som är deras förebilder och kan göra den stora förändringen.

Respondent 1 berättar följande:

Barn bär på mycket skam över att andra människor får insyn i det som sker hemma. För att barnet ska förstå att sådant händer i andra hem och inte bara i deras eget, brukar vi erbjuda olika former av terapi. Det kan till exempel vara traumabearbetning, ifall barnet känner att det har fått trauma av händelser som det har varit med om i hemmet. Att prata om sitt trauma hjälper barnet att förstå vad som hänt och komma över det, eller åtminstone kunna leva med det, eftersom alla inte kan glömma och komma över trauman. Ett sätt att prata om sitt trauma är genom en metod som kallas för Trappan. Det är en samtalsmetod för barn som bland annat bevittnat våld, där barnen får prata med en behandlare som hjälper barnet att bearbeta sitt trauma genom att bland annat sätta ord på känslor, prata om vad våld är och vilka känslor som kan dyka upp efter att ha bevittnat våld, såsom skam, rädsla, ångest och aggression. Denna metod anses vara väldigt effektiv och är bra hjälp för barn med trauman.

Utifrån inlärningsteorin är socialsekreterarnas samtalsmetoder relevanta eftersom beteenden och miljön påverkar hur barnen lär sig att handskas med vissa situationer. För att barnen ska kunna inse att det som inträffar hemma är fel behöver deras miljö spegla det. I detta fall blir socialsekreterarna deras nya miljö, som försöker införa ett nytt inlärt beteende. När en individ motiverar orsakerna till att ett visst beteende är inkorrekt och därav skapar det negativa påföljder, blir det enklare för barnet att uppnå en ny målbild. Barnens målbilder om hur en familj bör vara behöver förändras och utan en utomstående person som motiverar och ger verktygen för ett nytt inlärt beteende, blir det svårt att hitta motivationen till det. För att barnet ska inse att våld är fel behöver hela familjen motiveras, därav finns det ett syfte att använda metoder som trappan och MI då dessa verktyg har som syfte att både hjälpa och stärka människor till förändring. Stiller, Neubert & Krieg (2021) och Dodaj (2020) beskriver att barnen utvecklar svårigheter socialt utifall de inte får den hjälpen som behövs, för att kunna motverka finns det ett syfte att behandla dem med olika metoder som kan leda till förändring. Differentierad förstärkning behöver uppkomma för att barnen ska inse problematiken med våldet hemma. Precis som Bandura nämner är inte människan ett blankt papper, därav är det nödvändigt att utomstående personer som inte hör till familjen försöker förklarar konsekvenserna av ett visst beteende. Detta blir en motivationshöjande effekt för att minska ett visst agerande eftersom det ger ett positivt resultat.

Respondent 2 berättar följande:

Barn mår bra av att veta att det finns andra barn som också har det, på samma sätt som de själva har det. De får dela sina erfarenheter med varandra och känna att de kan prata med någon som är eller har varit i samma situation. Då kan man erbjuda gruppterapi där barn som bevittnat våld samlas och tillsammans med en behandlare pratar om våld. Denna insats brukar oftast ges till äldre barn eftersom de kan uttrycka sig bättre, och risken att den ger mer nytta än skada är mindre för dem jämfört med de yngre barnen.

Ur respondent 2 resonemang går det att dra paralleller till Wallander och Molanders (2014) analys kring handlingsutrymme. Här verkar det som att socialsekreteraren har ett enormt stort handlingsutrymme eftersom det finns olika insatser som kan anpassas. Hålet i "munken" är som tidigare nämnt ett uttryck som Wallander och Molander refererar till när de talar om handlingsutrymmet. Socialsekreterarna har möjlighet att individanpassa behandlingar, detta innebär att lagarna som symboliseras av ringen runt munken inte är begränsade. Ur Lipskys syn på handlingsutrymmet har socialarbetaren gjort en individuell bedömning för att förhoppningsvis få barnen att tala, eftersom Lipsky anser inte att alla människor är samma och därför behöver socialarbetare använda handlingsutrymmet korrekt. Genom att socialsekreteraren ser ett behov av att låta behandlingen inträffa i grupp innebär det också att barnet lär sig att det finns andra i liknande situation.

Respondent 3

I mitt arbete med barn som bevittnar våld upplever jag att hela familjen behöver hjälp och vård. För mig är det viktigt att kunna anpassa arbetet utifrån de behov som finns. Ifall vi hade haft stränga regler och riktlinjer på arbetsplatsen hade det varit omöjligt för mig att kunna vara flexibel. Jag kan välja att antingen ha behandling med föräldrarna och barnen tillsammans eller separat. När jag har behandlar hela familjen är målet att våldet ska belysas men också inte vara förstärkt. Föräldrarna behöver lära sig att vissa mer kärlek framför barnen och arbeta på sitt våldsamma beteenden.

Utifrån respondent 3 svar går det att väva in handlingsutrymmet. När socialsekreteraren kan anpassa behandlingen utifrån omständigheterna tyder detta på att handlingsutrymmet är stort. Wallander och Molander (2014) hade hävdade att detta inte är en lika behandling eftersom alla individer ska kunna ha samma förutsättningar. Det är svårt att antyda vad som är rätt och fel. När alla inte får samma hjälp kan det upplevas som felaktigt och orättvist. Alla människor bör kunna få den hjälpen som behövs, däremot kan insatserna se olika ut eftersom socialsekreteraren behöver kunna se individens enskilda behov som inte står i lagarna eller riktlinjerna, därav finns handlingsutrymmet som även Lipsky påpekar i sin teori. Broberg et al., (2011) analys kring hur olika barn kan vara beroende av sårbarhet och andra faktorer går i linje med respondentens resonemang kring att behöva anpassa behandlingen utifrån familjens behov. Detta beror på att barn påverkas olika och därför behöver socialarbetaren kunna avgöra vilken insats som är lämpligast.

Respondent 1 belyser följande:

Det är viktigt att jag som socialarbetare kan se behoven och anpassa de verktyg som finns. Föräldrarna är de primära personerna som bär ansvaret över sina barn och därav är det ytterst viktigt att kunna behandla dem. Ifall föräldrarna inte får en behandling och ändrar sitt beteende finns det inget syfte med att behandla barnen. Många av mina klienter tror att barnen inte vet någonting om konflikterna. När detta inträffar brukar jag få vissa filmklipp från behandling, detta gör att föräldrarna får det svart på vitt att barnen faktiskt har lidit och fått psykiska skador för livet. Vissa barn uttrycker att de är rädda för mamma eller pappa eftersom de kanske kommer skada dem. När föräldrar inser att deras barn har utvecklat beteende som grundar sig från problemen hemma, orsakar detta att de är villiga att ändras.

Respondent 2 betonar följande:

Vår handlingsutrymme är enormt särskilt på grund av att barn är en prioriterad grupp, vårt handlingsutrymme begränsas när vi inte kan nå barnen. Under utredningsprocessen behöver vi få information kring barnens situation. På grund av det stora handlingsutrymme kan jag som socialsekreterare tänka utanför lagarna och riktlinjerna. Jag brukar exempelvis hämta barnen hemifrån med bil, ifall föräldrarna godkänner det så klart. Detta ger mig chansen att prata med barnen utan föräldrarna om allt möjligt som exempelvis skolan och annat, för att bygga förtroende. Den stunden jag har med barnen ensamma i bilen är avgörande för hur samtalet kommer speglas i kontoret. Vi får inte glömma att dessa barn kan bära med sig trauman och därav är de i många fall rädda för utomstående personer. För att kunna fråga om våldet behöver barnen kunna känna sig trygga.

Socialsekreterarens handlingsutrymme kan vara begränsande men även ge möjligheter. Molander, Grimen och Eriksen (2012) skriver om att handlingsutrymme ska kunna anpassas till den individuella individen och dennes enskilda fall och problematik. Handlingsutrymmet ger därför socialsekreteraren möjlighet att anpassa behandlingen utifrån barnets och familjens behov och förutsättningar. De kan träffas på olika ställen beroende på vad som fungerar bäst för familjen och vad som anses kunna ge behandlingen bäst resultat. Ibland kan det vara att de träffas hemma hos familjen, på en promenad eller att socialsekreteraren hämtar upp barnet från skolan. I detta fallet verkar det som socialsekreteraren har gjort sin egen bedömning och tillämpat det som hen anser vara nödvändigt för att bygga en relation. Socialsekreteraren har själv valt att köra barnen till kontoret för att kunna stärka och bygga relationer, utan en relation finns det inget förtroende. Däremot lyfter Kjellgren et al. (2017) att det saknas detaljerade rutiner kring barn som behöver utstå psykiskt våld, detta kan komma att bli problematiskt eftersom då arbetar inte alla socialsekreterare enhetligt, vilket gör det svårare att kunna få insyn i arbetet. Trots att det är viktigt att kunna se individens behov, kan det bli oroväckande att alla socialsekreterare inte arbetar samma, det i sin tur kan komma att påverka rättssäkerheten.

5.2.2 Begränsningar

Samtliga respondenter berättar att barn är en svår grupp att arbeta med eftersom de inte alltid vill tala om sanningen, de vill oftast skydda sina föräldrar från bestraffningar.

Respondenternas resonemang om hur svårt det är att få barnen att tala om våldet som förekommer hemma, går att analysera ur Lipskys syn på hur utmanande det är att behöva

navigera mellan formella riktlinjer och klienternas behov, som även måste möta organisationens budget. Svårigheterna blir att skapa förtroende för behandlingen eftersom barnen är skeptiska till att hjälpen socialsekreterarna erbjuder kommer att gynna dem.

Respondent 3, 5 och 6 betonar att det finns de som absolut inte vill komma till socialtjänstens lokaler eller till någon av insatserna som är kopplade till socialtjänsten, eftersom de tycker att det är skämmigt. De vill inte att andra ska veta att de har kontakt med socialtjänsten och att de behöver hjälp. Socialsekreterarna kan därför nästan alltid träffas på andra ställen som familjen eller barnet känner sig mer bekväma på.

Respondent 3 lyfter följande:

Det räcker inte med att en anmälan kommer från exempelvis skolan, vi måste kunna få med barnets röst och det är här vi stöter på hinder i arbetet. Barn vill skydda sina föräldrar från allt, det är ju trots allt deras föräldrar. Det blir svårt för oss att kunna utreda dem särskilt när det inte finns rekommendationer kring hur myndigheterna ska få barnen att våga tala. När detta inträffar behöver vi förmedla att syftet med behandlingen är inte att barnen ska försvinna och aldrig få en kontakt med familjen, behandlingens syfte är att snarare stärka banden.

Molander, Grimen och Eriksen (2012) betonar vikten av handlingsutrymme, problemet blir att ibland begränsas handlingsutrymmet av klienten själv och inte av organisationens riktlinjer. I detta fallet är det barnet som begränsar handlingsutrymmet när de inte dyker upp eller när de väljer att inte berätta om våldet. Det finns hjälpmedel och resurser för att hjälpa barnet, men när barnet inte vill, begränsas socialsekreterarens handlingsutrymme. Respondentens resonemang om hur svårt det är att få barnen att tala om våldet som förekommer hemma, går att analysera ur Lipskys syn på hur utmanande det är att behöva navigera mellan formella riktlinjer och klienternas behov, som även måste möta organisationens budget. Lundberg och Bergmark, (2018) skriver om hur viktigt det är att kunna våga fråga om våldet eftersom det kan vara svårt att göra det, genom att skapa en relation och bygga en kontakt med barnen utgör det möjlighet för dem att kunna tala om det känsliga.

Respondent 5, 6 och 1 delade uppfattningen att det är svårare att hjälpa barn som har föräldrar som är utrikesfödda. Deras föräldrar kan komma från en kultur där man inte bör tala om familjeproblem med okända människor. Respondent 6 hävdade att en del föräldrar som inte förstår olika samhällsinstitutioner tror att socialtjänsten endast bedriver arbeten som innebär att barnen ska föras bort. Dessa föräldrar är helt omedvetna om att det faktiskt finns hjälp att få.

Wallande och Molander (2014) synpunkter om handlingsutrymmet går att förankra med respondenternas tankar kring utrikes födda föräldrar som ska möta socialtjänsten. Författaren hävdar att beslutsfattare behöver ha rätt kunskap för att kunna utföra sina beslut korrekt. När socialarbetare inte förstår eller har insyn i andra kulturer kan det innebära att de agerar felaktigt, vilket kan påverka rättvisan och rättssäkerheten eftersom socialarbetaren och

klienten kommer från olika bakgrunder och har båda olika kunskaper. Utifrån Lipskys teori och Wallander och Molanders syn på handlingsutrymme, blir det tydligt att den ökade arbetsbelastningen och den nya lagen påverkar handlingsutrymmet, det blir svårare att både göra rättssäkra beslut och inkludera individuella behov.

Respondent 5 uppger följande:

Trots att vårt handlingsutrymme är brett saknar vi verktyg för att handskas med barnens känslor och aggression, det är inte ofta som barnen vågar vara aggressiva framför en socialsekreterare eftersom vi är främlingar för barnen. Deras känsloreglering uppstår oftast på platser som de ofta vistas i, exempelvis skolan. Skolan och socialtjänsten behöver bli bättre på att samverka, mitt handlingsutrymme blir begränsat när jag inte får möjlighet att bevittna deras agerande, då blir det också svårt att bevilja stöd som är anpassat.

Respondentens 5 resonemang kring handlingsutrymme går att förankra till Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) som betonar att handlingsutrymmet begränsas när de inte kan få reda på information eller ifall samverkan begränsas. Det blir svårt att kunna använda sitt handlingsutrymme för att kunna ge den bästa behandlingen. Lipsky (2016) hävdar att handlingsutrymmet handlar om att klientens behov och förutsättningar ska prioriteras. Detta blir svårt ifall socialsekreteraren har svårt att samverka med andra myndigheter som också stöter på utsatta barn. När det kommer till socialsekreterarens handlingsutrymme så berättar respondent 5 att den är väldigt bred. Molander, Grimen och Eriksen (2012) betonar vikten av handlingsutrymme och möjligheten till att kunna göra egna bedömningar som är individuellt anpassade utifrån varje individuellt fall och behov. Problemet blir att ibland begränsas handlingsutrymmet av klienten själv och inte av organisationens riktlinjer. I detta fallet är det barnet som begränsar handlingsutrymmet när den väljer att inte berätta om våldet. Det finns hjälpmedel och resurser för att hjälpa barnet, men när barnet inte vill berätta blir det som att socialsekreterarens handlingsutrymme begränsas. Detta kan bero på att föräldrarna kan ha lärt barnet att det inte är acceptabelt att prata om våld, men det kan även bero på att barnet känner skam. Som tidigare nämnt kan skammen bero på att det känns pinsamt att föräldrarna bråkar hemma. Dessutom kan vissa barn känna sig ansvariga över att våldet som försiggår hemma.

Respondent 6 uttrycker följande:

Jag tycker det är allra svårast att arbeta med barn som vi oftast benämner för maskrosbarn eftersom de aldrig vill orsaka problem. Dessa barn försöker ständigt att maskera det tuffa som de bär på. Orsaken kan vara att de inte vill belasta föräldrarna med ännu mer problem. Jag har svårt att få dem att öppna upp om konflikterna, eftersom deras rädsla är att mamma och pappa ska få det jobbigt.

Molander, Grimen och Eriksen (2012) beskrivning om olika rättigheter som finns inom välfärdsstaten går att analysera utifrån respondenten 6 antagande. Behovsanpassade rättigheter är det som hade kunnat användas på maskrosbarnen, däremot blir det begränsat eftersom de inte släpper in socialsekreteraren. Socialsekreteraren behöver kunna se att behoven finns och det är nog därför som socialsekreterarna anser det vara tufft att bevilja insatsen. Maskrosbarn vill oftast inte bli påkomna kring sin problematik hemma, ifall de inte

kan uttrycka ett behov blir det svårt att hjälpa dem. Molander, Grimen och Eriksen (2012) nämner att inom ekonomiskt bistånd behöver klienterna uppvisa att de inte klarar sig ekonomiskt, vilket är liknande för barnen som bevittnar våld. Socialsekreteraren behöver underlag som tyder på att barnet far illa. Wörlén och Bergmark (2012) upplyser att det kan vara svårt att utreda vissa ärenden eftersom det finns olika faktorer som kan påverka hur fort en klient kan bevilja en insats. När barn inte vill prata om våldet blir det ännu svårare att kunna hjälpa till eftersom socialsekreterare behöver förhålla sig till en viss tidsram

Det finns en gråzon i arbetet med barn som bevittnar våld eftersom barnfridsbrott innebär att skydda barn från att behöva bevittna våld i nära relationer. Det är oerhört komplext att kunna tillämpa lagen. Socialarbetare behöver underlag på vad barnet har sett och hört under våldsutövandet, men när händelsen är diffus blir det svårare. För att kunna bevisa emotionellt våld behöver barnet också kunna sätta ord på det, vilket blir svårt för ett litet barn att sätta ord på komplexa känslor och upplevelser. Detta i sin tur leder till att det blir svårt för oss att kunna arbeta runt lagen och riktlinjerna, uppger respondent 2.

Precis som tidigare nämnt kan föräldrarna vara orsaken till att barnen inte vågar tala med socialtjänsten. I socialsekreterarnas utredningar har det framkommit att vissa föräldrar uppger inför barnen att socialtjänsten tar barn som talar om våldet. Detta i sin tur försvårar arbetet för socialsekreteraren trots det breda handlingsutrymme som den har, eftersom barnet inte vill berätta om våldet. Att identifiera ifall barnet bevittnar våld och ifall det förekommer våld i hemmet kan vara svårt. Man behöver därför jobba mycket med att berätta vad våld är, hur man kan få hjälp och att vara tydliga med att våld inte är okej. Meningen blir att få barnet att känna tillit till socialsekreteraren för att den sedan ska kunna öppna upp sig, belyser respondent 5.

LVU-kampanjen är en av flera faktorer som orsakar att familjer inte vågar prata med myndigheter som exempelvis socialtjänsten. De senaste åren tillbaka har sociala medier uppmärksammat socialsekreterares arbete med barn och unga. Det sprids videos och erfarenheter som sällan visar hela sanningen. Det är oftast föräldrarnas perspektiv som lyfts upp och näst intill aldrig socialtjänstens röst. Detta är problematiskt eftersom medborgare som inte har kunskap kring socialtjänsten tror på det som sprids. Det finns videos på när barn tas ifrån familjer och hur fruktansvärt arbete socialtjänsten utför. På grund av sekretess är det omöjligt att uttala sig kring specifika fall som sprid på sociala medier, det många glömmer bort är att besluten som tas kring barnen har sina anledningar, och det är för det mesta flera yrkesverksamma som tittar på besluten innan ett LVU-beslut fattas. Detta påverkar behandlingsarbete eftersom många tror att socialtjänsten kommer ta barnen från dem ifall socialtjänsten erbjuder sina insatser till barnet, uppger respondent 1, 3 och 5.

Utifrån ovanstående resonemang kring LVU-kampanjen går det att dra paralleller till Wallander och Molander, (2014) syn på att handlingsutrymme gör det svårare att få insyn i hur besluten fattas generellt och därav får inte alla klienter samma förutsättningar. Detta kan precis som respondenternas svar orsaka frustration kring hur socialtjänsten väljer att agera, och därav välja att inte samverka med myndigheter. Utan samhällets möjlighet att få insyn i

beslut som fattas påverkar det förtroendet för socialt arbete. Därav blir utfallet att klienterna har möjligheten att kunna sprida sin upplevelse som sedan skrämmer bort allmänheten. När myndigheter inte kan uppvisa sina grunder blir utfallet att bara en sida av sanningen visas. Trots att insatserna inte har med placering att göra kan föräldrar bli oroliga över vilka beslut som kan komma att fattas utifall barnen talar sanning. Konsekvensen blir precis som Wallander och Molander, (2014) nämner att frustration bildas och oror sprids bland medborgare som inte kan förstå vilka grunder som socialsekreterare har utgått ifrån.

Konsekvensen blir att likabehandling och lagenlighet inte är linjärt i alla beslut eftersom besluten är individuella. Handlingsutrymmet gör det svårare att få insyn i hur besluten fattas generellt och därav får inte alla klienter samma förutsättningar (Wallander & Molander, 2014). Lundmark och Bergmark (2018) antyder att brist på erfarenhet kring våldsärenden orsakar i många fall att socialsekreterare inte vet hur det ska bemöta klienterna. Utifrån respondenterna uttalande går det att dra slutsatsen att socialsekreterare behöver bli bättre på att bemöta föräldrar som känner oro inför myndigheter.

Svårigheter med utrikes födda föräldrar är ett ämne som togs upp av respondenten 1,3 och 5, där de resonerade att arbetet främst begränsas av kulturkrocken som uppstår i ett möte. De menade att föräldrarna kan komma från kulturer där myndigheter inte bör blanda sig i familjen. Orsaken till detta var att i vissa kulturer ska familjerna själva lösa konflikterna och dessutom finns det länder där våld anses inte vara problematiskt att använda hemma. Socialsekreterarna upplevde det väldigt svårt att motivera dem, dessutom beskrev de att andra länder sprider videos på deras språk om socialtjänsten som inte representerar verkligheten.

Deras resonemang kring problematiken med utrikes föräldrar visar på att handlingsutrymmet begränsas inte bara av lagar och riktlinjer samt budget som teoretikerna hävdar. Det finns flera aspekter som gör det svårt att kunna samverka med familjer. Trots att det finns handböcker och riktlinjer kring arbetet med barn, saknas det kulturella perspektivet. Det är viktigt att behandla barnen och bidra med en förändring i familjen, däremot behöver socialtjänsten kunna prata med familjen kring deras syn på en familj. Utan en kommunikation mellan myndigheterna och familjen leder det till oro och rädsla inför att barn ska tas ifrån dem. Detta visar att handlingsutrymmet inte endast begränsas av familjens syn, snarare att socialtjänsten inte har verktygen för att möta klienterna som inte förstår det svenska rättsväsendet. Trots att familjerna behöver vara mottagliga för behandling är det också viktigt att socialarbetare är medvetna kring familjens bakgrund, barnen blir klämda i mitten eftersom de bor i ett svenskt samhälle men hemma är det en annan kultur.

6. Diskussion

I följande avsnitt förs en diskussion kring studiens resultat, för- och nackdelar med metoden samt förslag på vidare forskning inom ämnet. Diskussionen är strukturerad på följande sätt: först diskuteras frågeställningarna i förhållande till tidigare forskning, därefter förs en diskussion kring metoden. Vidare följer en diskussion om resultatet i relation till kunskapsläget, och avslutningsvis lyfts områden där forskning saknas och där vi anser att ytterligare studier behövs.

6.1 Diskussion av studiens resultat

I detta avsnitt presenteras en slutsats där syfte och frågeställningar besvaras. Studien baseras på tre centrala frågeställningar, vilket formuleras enligt följande:

- Hur påverkas barn av att bevittna våld i hemmet?
- Vilken stöd ger socialarbetare till barn som bevittnar våld?
- Vilka utmaningar står socialarbetare inför när de stöttar barn som utsätts för våld i hemmet?

De ovanstående frågeställningarna har utgjort grunden för all insamlad material, inklusive befintlig kunskap och relevant teori. Studien baseras på svar från socialsekreterarnas personliga upplevelser, erfarenheter och kunskap inom området.

Den första frågeställning som benämns i studien är följande: *“Hur påverkas barn av att bevittna våld i hemmet?”*. Utifrån denna studie går det att dra olika slutsatser eftersom barn påverkas olika av sin miljö och uppväxt. När barn observerar våldet som förekommer hemma påverkar detta deras förmåga att hantera konflikter och känslor. Vissa barn präglas av våldet i vuxenlivet eftersom kognitivt har vissa barn ett inlärt beteende som avser konflikthantering, där de istället för att försöka hantera en tuff situation agerar i ilska och i vissa fall våld. Vad det grundar sig i går att förankra med både teori och den tidigare forskningen. Enligt Bandura (1965) lär sig barn att agera via observation, därav reagerar och agerar barn utifrån det som har förekommit hemma. Ifall mamma och pappa har agerat våldsamt när en konflikt uppstår kan det leda till att barnen som vuxna agerar liknande, det vill säga barnen har fått ett inlärt beteende. Däremot går det att problematisera den teori eftersom socialsekreterarna som intervjuades inte var eniga om att barnen alltid får en negativ inläring. Vissa barn som benämns som maskrosbarn i denna studien agerar annorlunda än sina föräldrar. Dessa barn utmärker sig snarare för sin skötsamhet och duktighet.

Vad som är orsaken till att barnen agerar och presterar annorlunda i framtiden är flera. Vissa barn kanske hade en trygg vuxen att ventilera med, medan andra kanske inte hade någon trygg anknytning alls, precis som respondenterna nämner är det flera faktorer än våldet som formar barnen. Trots att maskrosbarnen kan i många fall klara sig bättre än andra barn innebär det inte att de inte har psykiska svårigheter, precis som Stiller, Neubert och Krieg (2021) nämner i sin text, kan dessa barn få andra svårigheter. Oro och rädslan kan påverka dem och därav väljer de att vara skötsamma och duktiga för att inte ställa till med problem. Flera respondenter lyfter fram att vissa barn anpassar sitt beteende för att passa in och för att dölja sin utsatthet. Det är både ett sätt för barnen att välja en annan väg än sina föräldrar och att hantera skammen kring att bevittna våld samt att vissa barn har uppfattningen att det är de som är ansvariga för att våld uppstår. Att anpassa sitt beteende kan fungera som en

försvarsmekanism där barnet undviker att bli sårade genom att dölja sin utsatthet för andra eller genom att inte påminnas om att dåliga beteenden grundar sig i trauma eller kommer ifrån våldets konsekvenser. Det blir en strategi för att skydda sig själv. Stiller, Neubert och Krieg (2021) förklarar att barn kan behöva strategier för att hantera sådana situationer, och detta beteende kan vara ett sätt för barnet att må bättre och gå vidare. Sammanfattningsvis påverkas alla barn olika, trots att vissa barn kan uppvisa ett skötsamt beteende innebär det inte att de inte har psykiska problem.

Utifrån intervjupersonens svar går det att se sambandet till Stiller, Neubert och Krieg (2021) som har skrivit om att barnen normaliserar våldet. Barnen kan tendera att förminska våldet och få en relativiserande inställning, det vill säga barnen utgår ifrån att detta är normalt utifrån deras familjeförhållanden. Onyskiw (2003) renomang kring barnens syn på konflikter stämmer överens med respondenternas uppfattning om hur barnen väljer att resonera kring problemen hemma. De har ett inlärt beteende som orsakar att de inte vet hur konflikter ska lösas hälsosamt. Barn som kommer från ambivalenta hushåll lär sig att ilska och våld är lösningen, detta gör att de inte förstår att det är fel. Stiller, Neubert & Krieg (2021) antyder även att barn som bevittnar våld i hemmet löper större risk att utveckla emotionella, beteendemässiga, kognitiva och sociala problem jämfört med barn som inte bevittnar våld, även om barnet i fråga inte själv utsätts för det. Socialsekreterarens sätt att använda handlingsutrymmet för att främja en trygg relation är oerhört viktigt, eftersom barnen kommer från ett trasigt hushåll som påverkar deras förtroende för vuxenvärlden.

Den andra frågeställningen som benämns i studien är följande: *Vilken stöd ger socialarbetare till barn som bevittnar våld?*. Även här är det svårt att ge en konkret slutsats eftersom alla barn har olika behov, därför går det inte att endast tillämpa en metod utifrån studiens insamlade material. Utifrån respondenternas svar och den tidigare forskningen går det däremot att konstatera att barnen och föräldrarna behöver kunna tala om våldet. Socialsekreterarna har möjligheten att bevilja insatser som kan stärka familjereaktioner. Frågeställningen ovan benämner endast stöd till barn, däremot behöver hela familjen behandling eftersom de är en enhet som behöver samverka med varandra. De metoderna och insatser som har nämnts av socialsekreterarna är trappan, gruppterapi och familjebehandling. Det går inte att endast behandla barnen och inte föräldrarna eftersom det är trots allt dem som behöver ändra deras problematiska beteende. Utan en förändring från föräldrarna innebär det att barnen kommer fortsättningsvis att uppleva traumat. För att kunna åstadkomma detta behöver socialarbetare försöka få hela familjen att våga tala om våldet. Utifrån respondenternas resonemang går det att konstatera att föräldrarna oftast inte tror att barnen känner till våldet, ett antagande som uppkommer är att barnen varken hör eller ser våldet. I dessa situationer brukar socialarbetaren använda sig av metoder som MI för att kunna fokusera på att motivera barnet eller föräldrarna till förändring. Banduras (1965) inlärningsteori betonar att barnen lär sig utifrån observationer, detta medför att barnen har en förmåga att lära sig att bearbeta sitt trauma. Då föräldrarna i de allra flesta fallen påverkar barnen inlärning, finns det ett syfte med att behandla hela familjen och inte endast barnen.

Hamby et al., (2011); Dodaj, (2020); Källström, (2020) betonar att barnen påverkas även fast de inte befinner sig i samma rum, därav faller föräldrarnas resonemang kring att barnet inte har varit involverat i våldet. Utifrån Svensson, Johnsson och Laanemets, (2008) resonemang om att handlingsutrymmet grundar sig inte på regler eller avsaknad av regler, snarare vilka möjligheter det finns att arbeta runt lagarna. Detta går att problematisera eftersom respondent 4 uppgav att det är svårare att bevisa psykiskt våld eftersom bevisen är svaga. Detta gör det

svårare att kunna använda sitt handlingsutrymme eftersom underlag saknas för att kunna använda sitt eget omdöme. Byrne och Taylor (2007) skriver om hur viktigt det är för barn att aldrig känna sig ensam, de lyfter upp att en del barn som bevittnar våld drar sig ofta tillbaka i sociala sammanhang som exempelvis skola. Barnen kan i stor utsträckning lida av ångest, utveckla beteende svårigheter och få ett lågt självförtroende. I Noble-Carr, McArthur och Moore (2017) studie visade det sig att barn oroar sig ständigt över vad som inträffar hemma. Detta visar tydligt att barn behöver metoder som trappan och gruppsamtal med andra barn. När barn går runt med sin oro själva visar den tidigare forskningen att barnen inte endast utvecklar kognitiva svårigheter utan andra fysiska sjukdomar. Utifrån inläringsteorin finns det exempel som tyder på att barn lär sig av vad föräldrarna gör och inte det de säger. Bandura (1965) belyste vikten av att försöka ändra barnens hypoteser eftersom deras målbilder skapas från hemmiljön och den primära gruppen. För att barnens inlärd beteende ska förändras behöver de lära sig på nytt och bilda nya målbilder som är gynnsamma. Genom att ge barnen möjlighet att stöta på andra barn i deras ålder utgör det att deras känsla av ensamhet inte längre är förstärkt.

Den sista frågeställningen som nämns i studien är följande: *Vilka utmaningar står socialarbetare inför när de stöttar barn som utsätts för våld i hemmet?*. Även här är det svårt att definiera en enda svårighet som socialarbetare står inför. Handlingsutrymmet har en stor inverkan på arbetet som bedrivs och vilka möjligheter som finns. Det går att konstatera att flera utomstående aspekter påverkar insatserna. Trots att barn är en grupp i samhället som prioriteras i både budget och regelverk, finns det ändå omständigheter som inte alltid ligger i arbetarnas händer. Oro och rädsla inför samtal med socialtjänsten orsakar svårigheter i behandlingsarbetet, detta beror på att socialsekreterare inte alltid får all insyn i familjesituation. Socialarbetare har inte alltid möjligheten att kunna påverka barnens förutfattade mening kring myndigheten, detta beror på att deras föräldrar i de flesta fall, är orsaken till att oron finns. Föräldrar är den primära gruppen för barnen och därav tror de oftast på allt som de berättar. Det är även svårt att kunna få underlag för att kunna bevilja insatser, jämfört med fysiska våldet där socialsekreterare anser det vara enklare att få underlag för att fatta beslut. Vissa föräldrar tror inte att deras barn är medvetna om våldet som förekommer hemma och i dessa fall blir det svårare att utreda. Däremot gör deras stora handlingsutrymme det möjligt att kunna påverka familjen och få dem att inse att barnen faktiskt påverkas.

En respondent nämnde att de ibland kunde filma barnens möte med socialsekreterare för att kunna understryka för föräldrarna att barnen är i behov av hjälp. Svensson, Johnsson och Laanemets (2008) resonemang kring att handlingsutrymmet går att förankra till våra respondenternas svar. Författaren nämner att handlingsutrymmet inte endast är bra eller dåligt, däremot är det viktigt inom socialt arbete. Det förekommer oförutsägbara händelser där man behöver kunna vara flexibel och tänka utanför ramarna. Rutiner, bedömningar och ansvaret att fatta beslut är de viktiga aspekterna. Det vill säga handlingsutrymmet baseras inte bara på regler eller avsaknad av regler, utan även vilken möjlighet har socialarbetaren att agera mellan. Precis som Kjellgren, Nilsson och Thulin (2017) lyfter upp i sin studie går det att konstatera att socialsekreterare behöver stöd och verktyg för att kunna hjälpa barnen som bevittnar våld. Trots att socialsekreterare ofta stöter på barn som befinner sig i våldsbenägna familjer är det precis som Lundmark och Bergmark (2018) har skrivit att rutinerna och det administrativa tar tid. Lundberg och Bergmark, (2018) skriver om hur viktigt det är att kunna våga fråga om våldet eftersom det kan vara svårt att göra det, genom att skapa en relation och bygga en kontakt med barnen utgör det möjlighet för dem att kunna tala om det känsliga.

Sammanfattningsvis går det att konstatera att alla barn som bevittnar våld i nära relationer påverkas olika och därför bör behandlingen anpassas efter behoven. Behandlingsarbetet är en viktig del för att kunna förebygga hur barnen utvecklas och tar sig an relationer i framtiden. Utmaningarna som socialarbetare stöter på är komplexa och påverkas av flera faktorer. Avslutningsvis bör detta ämnet lyftas upp och studeras ännu mer eftersom barnen i samhället inte ska drabbas av sin hemmiljö.

6.2 Resultat kopplat till kunskapsläge

Majoriteten av den insamlade datan från intervjuerna stämmer väl överens med tidigare forskning kring hur barn påverkas av att bevittna våld. Våld påverkar barnets känslor, beteende, problemlösning och mycket annat. Respondenternas erfarenheter av arbetet med barn som bevittnar våld stämmer i stor utsträckning överens med kunskapsläget. Vi anser däremot att det finns vissa aspekter som inte belyses i kunskapsläget, men som respondenterna lyfter fram. I vår studie har vi dragit slutsatsen att i arbete med barn som bevittnar våld kan handlingsutrymmet ge fler möjligheter än begränsningar. Kunskapsläget tar oftast upp hur handlingsutrymmet begränsas av lagar och regler, men utifrån det insamlade materialet från intervjuerna har vi samlat information som visar att trots att det är begränsat av lagar, ger det ändå många möjligheter eftersom de kan anpassa behandlingen utifrån vad som är bäst för barnet. Trots lagarna går det alltid att arbeta runt dem och hitta lösningar som inte bryter mot lagar och regler, men som ändå är effektiva för barnet och familjen.

När det gäller maskrosbarnen som sköter sig och är duktiga har vi i vår studie inte hittat någon tidigare forskning som belyser och fokuserar på dessa barn som inte visar tecken på negativ utveckling. I resultatet hävdar socialsekreterarna att maskrosbarnen är många och också har problematik, men att de inte uppmärksammas lika mycket eftersom de är svåra att identifiera. Däremot lyfter tidigare forskning fram att alla barn inte påverkas på samma sätt eller nödvändigtvis påverkas, vilket även vårt resultat tar upp.

Vidare ansåg vi att det var svårt att hitta tidigare forskning om socialsekreterares arbete kopplat till barn som bevittnar våld och vilka insatser som finns. Under intervjuerna fick vi en bredare insyn i deras arbete och vilka insatser de kunde erbjuda barn och familjer. Anledningen till detta kan vara att de insatser som erbjuds inte är specifika för bevittnande av våld, utan används för många olika typer av utsatthet.

6.3 Metoddiskussion

Utifrån syftet med vår studie ansåg vi att en kvalitativ metod var lämplig för att uppnå studiens syfte. Studien syftar till att undersöka socialsekreterares upplevelser och erfarenheter av att arbeta med barn som bevittnat våld, vilket stöd de kan få och vilka svårigheter och utmaningar de stöter på, vilket vi ansåg kunde besvaras med semistrukturerade intervjuer. Att använda sig av intervjuer ger oss möjlighet att utforma och anpassa frågor så att de går ihop med studiens syfte och kan besvara frågeställningarna. För oss var kvantitativa metod inte ett alternativ för oss eftersom vi inte var ute efter att undersöka statistik och siffror, utan vi ville undersöka erfarenheter. Att använda sig av kvalitativ metod har sina för- och nackdelar, men vi ansåg att fördelarna var större än nackdelarna och att den metoden kunde besvara vår frågeställning och syfte.

Den kvalitativa metoden i form av semistrukturerade frågor, gav våra respondenter möjlighet till att dela med sig sina erfarenheter och upplevelser av att arbeta med barn som bevittnat våld. De semistrukturerade intervjuerna gjorde det möjligt för oss att hålla en röd tråd under intervjun, där våra frågor var utformade för att kunna uppnå studiens syfte. Samtidigt gav det oss utrymme att kunna ställa följdfrågor till respondenterna för att skapa mer nyanserade resonemang och få en djupare förståelse för deras arbetsätt och erfarenheter av att arbeta med dessa barn. Intervjuguiden som vi utgick ifrån under intervjuerna var strukturerad på ett sätt som underlättade för oss att presentera resultat och analysen. Detta genom att den var utformad för att kunna besvara studiens syftet och frågeställningarna, men även för att underlätta tematiseringen. Något som kan ha varit begränsande med att använda semistrukturerade intervjuer skulle kunna vara att vi styrde respondenternas tankar till våra intervjufrågor, vilket kan ha begränsat de från att tänka utanför dessa ramar och ta upp andra relevanta aspekter. Vi inkluderade däremot en öppen fråga i intervjuguiden för att ge respondenterna möjlighet att lägga till något de ansåg att vi missat. Trots detta tror vi ändå att deras tankar kretsade kring de frågorna vi ställde, och att de kanske inte kunde tänka i andra spår just då.

Vidare är det svårt att generalisera resultatet eftersom det bara är begränsat till 6 socialsekreterare och deras erfarenheter. Det vill säga att resultatet skiljer sig utifrån vem man intervjuar, eftersom alla delar olika erfarenheter. När det kommer till resultatet bygger det på socialsekreterarnas erfarenheter av hur barn som bevittnar våld påverkas. Vi ansåg att socialsekreteraren kunde spegla barnen på ett bra sätt och lyfta fram aspekter som barnen hade tagit upp, eftersom de ständigt träffar dessa barn och känner dem bäst. Resultatet speglar därför barnens upplevelser som socialsekreteraren observerat.

6.4 Inför framtida forskning

Inför framtida arbeten/forskning kring barn som bevittnar våld i nära relationer, saknas det studier kring barnen som inte uppvisar ett mer externaliserat beteende, som exempelvis aggression, destruktivitet, olydnad och anti-socialt beteende. Alla barn blir inte stygga och olydiga och därför behöver detta belysas mer. Det saknas forskning kring maskrosbarnens lidande, trots att deras lidande inte syns på utsidan innebär det inte att de inte får negativa följder i framtiden. Det bör utvecklas interventioner för barnen som möter deras ålder, kulturella bakgrund och individuella upplevelser. Det saknas studier som forskar kring utrikesfödda barn och hur deras familjer ser på socialtjänsten. Detta gör det möjligt att kunna vidare arbeta med familjer som kommer från andra kulturer. Forskning kring oron inför myndigheten bör belysas i fler studier, detta utökar möjligheten för att fler ska kunna förlita sig på socialtjänstens arbete.

5. Referens

Ahrne, G., & Svensson, P. (2022). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red). *Handboken i kvalitativa metoder*. (3 uppl.). Stockholm: Liber, s. 9-15.

Alvinius, A., Borglund, A., & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys: din handbok till fascinerande vetenskap*. (1 uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Avdalovic, J., & Bryant, B. (2017). *Child welfare professionals' perspectives regarding the effectiveness of services and practice intervention for children who were exposed to domestic violence*. MSW., Sacramento: Faculty of Social Work.

Bandura, A. (1965). *Influences of model's reinforcement contingencies on the acquisition of imitative responses*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1(6), 589-595.

Broberg, A., Almqvist, L., Axberg, U., Grip, K., Almqvist, K., Sharifi, U., Cater, K. Å., Forssell, A., Eriksson, M., & Iversen, C. (2011). *Stöd till barn som bevittnat våld mot mamma - Resultat från en nationell utvärdering* (Rapport ISBN 978-91-633-9122-4).

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3 uppl.). Liber.

Dodaj, A. (2020), "Children witnessing domestic violence", *Journal of Children's Services*, Vol. 15 No. 3, pp. 161-174

Hamby, S., Finkelhor, D., Turner, H., & Ormrod, R. (2011). *Children's Exposure to Intimate Partner Violence and Other Family Violence*. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Karlsson, L. (2017). *Psykologins grunder*. Lund: Studentlitteratur AB.

Kjellgren, C., Nilsson, D., & Thulin, J. (2017). Implementering av en strukturerad behandlingsmodell vid barnmisshandel - ett tioårsperspektiv. *Socialmedicinskt tidskrift*, Vol. 94, nr 4, s. 457-466

Lipsky, M. (2016). *Street-level bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.

Luhmann, N. (2005/1968). *Förtroende – en mekanism för reduktion av social komplexitet*. Göteborg: Daidalos.

Lundberg, L., & Bergmark, Å. (2018). Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers. *European Journal of Social Work*, 24(2), 189–200.

McKee, J. R., & Payne, B. K. (2014). Witnessing Domestic Violence as a Child and Adulthood Emotionality: Do Adults "Feel" the Consequences of Exposure to Partner Abuse Later in the Life Course? *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 23(3), 318–331.

- Molander, A., Grimen, H., & Eriksen, E. O. (2012). Professional Discretion and Accountability in the Welfare State. *Journal of Applied Philosophy*, 29, 214-230.
- Mrs Dorothy Byrne & Brian Taylor. (2007). *Children at Risk from Domestic Violence and their Educational Attainment: Perspectives of Education Welfare Officers, Social Workers and Teachers*. *Child Care in Practice*, 13(3), 185-201.
- Noble-Carr, D., McArthur, M., & Moore, T. (2017). *Children's experiences of domestic and family violence: Findings from a meta-synthesis*. Canberra: Institute of Child Protection Studies, Australian Catholic University.
- Onyskiw, J. E. (2003). Domestic Violence and Children's Adjustment: A Review of Research. *Journal of Emotional Abuse*, 3(1-2), 11-45.
- Parrish, M. (2012). *Mänskligt beteende: perspektiv inom socialt arbete*. (1 uppl.). Malmö: Liber.
- Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Socialstyrelsen. (2023). *Våld i nära relationer – Handbok för socialtjänsten, hälso och sjukvården och tandvården*. (Hämtad: 2024-12-01).
- Stewart, S. L., Withers, A., Graham, A. A., & Poss, J. (2024). Identifying Factors Associated with Bullying Roles Using the interRAI Child and Youth Mental Health (ChYMH) Suite of Instruments. *Child Psychiatry Human Development*.
- Stiller, A., Neubert, C., & Krieg, Y. (2022). *Witnessing Intimate Partner Violence as a Child and Associated Consequences*. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(21-22),
- Svensson, K., Johansson, E., & Laanemets, L. (2008). *Handlingsutrymme – utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Trygged, S.; Bylund Grenklo, T.; Marttila, A.; Halin, N. To See and Be Seen: A Swedish Register Study on Children Who Witness Family Violence. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2024, 21, 1291.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer. Inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad från: https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf (Hämtad: 2024-12-20).
- Wallander, L., & Molander, A. (2014). Disentangling Professional Discretion: A Conceptual and Methodological Approach. *Professions and Professionalism*, 4(3).
- Willis, D., Hawkins, J. W., Pearce, C. W., Phalen, J., Keet, M., & Singer, C. (2010). *Children who witness violence: what services do they need to heal? Issues in Mental Health Nursing*, 31(9), 552-60.
- Wörlén, M., & Bergmark, Å. (2012). Priorities and determinants of prioritisation in Swedish social workers. *European Journal of Social Work*, 15(5), 645-663.

Överlien, C., & Hydén, M. (2007). Att tvingas lyssna – hur barn bevittnar pappas våld mot mamma. *Barn – forskning om barn og barndom i Norden*, 25(1).

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej,

Vi heter Rawan Aqar och Nora Ali och studerar till socionomer vid Malmö universitet. Vi går i termin 6 och har börjat arbeta med vårt examensarbete, där vi planerar att undersöka socialsekreterares erfarenhet av att bemöta barn som bevittnar våld och arbetet kring dessa barn.

Syftet med vår studie är att undersöka de utmaningar som socialsekreterare möter i arbetet med barn som bevittnat våld i hemmet. Vi vill även belysa vilken hjälp som kan erbjudas dessa barn samt hur våldet påverkar deras beteende och känslomässiga utveckling.

Vi skulle vara mycket tacksamma om vi kunde få möjligheten att intervjua några socialsekreterare med erfarenhet av att arbeta med barn som bevittnat våld för att kunna utföra studien. Gärna flera intervjuer med olika socialsekreterare inom samma enhet för att få olika perspektiv. Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt och syftar enbart till att bidra till vår studie.

Vi ser fram emot att höra från er och hoppas att ni har möjlighet att hjälpa oss med detta viktiga arbete.

Kontaktuppgifter:

Rawan Aqar,

Rawxxxxx@xxx.com , 070xxxxxx

Nora Ali,

norxxxxx@xxx.com , 070xxxxxx

Med vänliga hälsningar,
Rawan Aqar & Nora Ali
Socionomstudenter, Malmö universitet

Bilaga 2

Intervjuguide

Inledande frågor

- Vad är din yrkesroll?
- Hur länge har du arbetat med barn som bevittnar våld?

Våldets påverkan?

- Vilka tecken eller symtom uppmärksammar du för att avgöra om ett barn har bevittnat våld i hemmet?
- Vilka känslomässiga och beteendemässiga förändringar observerar du hos barn som har upplevt våld?
- Hur påverkar exponering för våld barnets utveckling, exempelvis deras sociala relationer eller prestationer i skolan?
- Finns det andra sätt som barn påverkas av att bevittna våld?
- Hur påverkas anknytningen mellan barnet och föräldern i situationer där våld förekommer i hemmet?

Stöd & arbetssätt

- Vilket stöd finns för barn som bevittnar våld i hemmet?
- Hur går socialarbetare tillväga när det gäller att ge stöd till barn som bevittnat våld?
- Upplever du att de insatser och stöd som ges till barn som bevittnat våld är till hjälp, isåfall hur?
- Hur anser du att socialarbetare bör bemöta ett barn som har bevittnat våld i hemmet?

Svårigheter och utmaningar

- Vilka utmaningar möter ni i arbetet med barn som bevittnar våld?
- Hur hanterar ni situationer där barnet inte vill öppna upp om sina upplevelser?

Handlingsutrymme

- På vilket sätt har arbetsbelastningen förändrats till följd av lagstiftningen om barn fridsbrott?
- Hur påverkar organisationens struktur och resurser ditt arbete med barn som bevittnat våld?
- Vilka rutiner eller riktlinjer inom organisationen behöver du följa när det gäller att stödja barn som bevittnat våld?
- Vilka möjligheter eller begränsningar upplever du i ditt arbete med barn som bevittnar våld?

Öppen fråga

- Finns det något som vi missat som du skulle vilja lägga till?

Bilaga 3

Samtyckesblankett

Samtycke till deltagande i examensarbete

Examensarbetets titel: Barn påverkas av sin miljö - En kvalitativ studie om socialsekreterares erfarenhet av att bemöta barn som bevittnat våld	Datum:
Studentansvariga: Rawan Aqar Nora Ali	Studerar vid Malmö Universitet, Fakulteten vid Hälsa och Samhälle, 205 06 Malmö, Telefonnummer 040-665 70 00
Student e-post: rawanaqar2@gmail.com noramackiali1@gmail.com Handledare: Tove Samzelius tove.samzelius@mau.se	Utbildning: Socionomprogrammet Kurskod: SC163B

Jag har skriftligt eller muntligt informerats om studien och tagit del av bifogad skriftlig information. Jag är medveten om att mitt deltagande är frivilligt och att jag när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande

Jag lämnar härmed mitt samtycke till att delta i ovanstående undersökning

Datum:

Deltagarens underskrift.....